

Setem

LA TACA D'OLI

IMPACTE DE
20 ANYS

dels
CAMPS DE SOLIDARITAT

(1991-2010)

Equip d'investigació
OBSERVATORI DEL TERCER SECTOR

La taca d'oli
Impacte de 20 anys dels Camps de Solidaritat (1991-2010)

Editat per: SETEM Catalunya.
Elaborat per: Observatori del Tercer Sector.

Coordinadors: Sandra Güell i Pau Vidal.
Equip de treball: Oriol Barras, Martí Oliver i Gemma Puig.
Equip de SETEM Catalunya: Jaume Casassas i Eduard Cantos.

Agraïments a les persones que han participat en el treball de camp de la recerca:
als que han col·laborat donant la seva opinió als grups de discussió: Martí, Toni, Jordi,
Marta, Glòria, Núria, Cristina, Mercè, Josep, Enric, Joan, Jofre, Adrián, Roberta, Lluna,
Pau Ramon, Josep Maria, Jordi, Xavier, Jordi, Cecília, Marisa, Laura, Dolors, Sandra,
Carme, Jordi, Ferran, Noel, Marc, Jordi, Carolina, Mariona, Meritxell i Montse.

Per l'aportació del seu testimoni en les entrevistes en profunditat: Emili Aldabó, Anna
Armengou, Eduard Ballester, Maria Antònia Bogóñez, Ignasi Boleda, Conxa Bugié, Toni
Codina, Albert Daví, Baldi Figueras, Àlex Loza, Enric Madrigal, Víctor Maeso, Aleyda
Mestres, David Monllau, Ludovic Nau, Sílvia Pardo, Anna Pitarch, Sílvia Romeu, Jordi
Serra i Cristina Xalma.

Disseny gràfic i maquetació: Cristina Bueno.
Impressió: Imgesa.

Primera edició: abril de 2011.
Dipòsit legal: B-5.621-2011.

Amb el suport de:

Sumari de continguts

Agraïments	6
Presentació	7
1. Introducció a la publicació	8
2. Objectius i metodologia	9
2.1. Objectius	9
2.2. Metodologia	9
3. 20 anys de Camps de Solidaritat	10
3.1. SETEM	10
3.2. Els Camps de Solidaritat	10
4. Els aprenentatges que significa el pas pels Camps de Solidaritat	12
4.1. Factors clau en l'assoliment dels aprenentatges	12
4.2. Els aprenentatges	14
5. Històries de vida	29
5.1. L'impacte dels Camps de Solidaritat a la vida dels seus protagonistes i el seu entorn	29
5.2. L'impacte dels Camps de Solidaritat, en primera persona	30
6. Evolució dels Camps de Solidaritat de SETEM	68
6.1. Evolució dels Camps de Solidaritat	68
6.2. Evolució del context social a Catalunya	69
6.3. Evolució de les persones que realitzen Camps de Solidaritat	69
7. Valoració de SETEM respecte els Camps de Solidaritat	70
7.1. Primera fase: Formació	70
7.2. Segona fase: Viatge i estada al Sud	71
7.3. Tercera fase: Difusió i sensibilització	71
8. Conclusions. L'impacte dels Camps de Solidaritat	73
8.1. L'impacte dels Camps de Solidaritat	73
8.2. Claus de millora	74

Volem agrair molt sincerament la col·laboració de totes aquelles persones que han fet possible la publicació que teniu a les mans. En primer lloc, hem de donar les gràcies als milers de persones que any rere any, des de 1991, decideixen conèixer en primera persona la realitat del Sud participant als Camps de Solidaritat de SETEM. Sense elles, en aquests moments no podríem celebrar-ne els 20 anys ni avaluar-ne el seu impacte en la societat catalana.

De la mateixa manera, agraïm molt especialment la col·laboració de les persones que han participat en els grups de discussió, així com també la disponibilitat i la confiança de totes aquelles que han aportat el seu testimoni en les entrevistes. Moltes gràcies per aproximar-nos a l'experiència viscuda i per transmetre'ns de manera tan viva les vostres sensacions.

Gràcies! La vostra col·laboració ha estat inestimable.

D'altra banda, volem destacar el treball de les persones que han format part de l'equip de recerca i agrair també la implicació i l'acompanyament de l'equip de SETEM.

Així mateix, seria injust oblidar el paper cabdal que han jugat en Toni Codina, autèntic impulsor i precursor dels Camps, i en Jaume Casassas, coordinador de l'activitat durant més de deu anys i persona de referència d'aquesta publicació.

Finalment, volem agrair a l'Ajuntament de Barcelona i a la Secretaria de Joventut de la Generalitat de Catalunya el suport que han donat a la recerca perquè la recerca esdevingui una realitat.

Moltes gràcies a tots i a totes! Sense vosaltres aquest treball no hauria estat possible!

Vint anys. Es diu aviat. Després d'una primera prova pilot el 1990 a Senegal, un any després es fa el primer Camp de Solidaritat -per aquells temps en dèiem de Treball-. D'aleshores ençà, han estat més de 4.000 les persones que hem viscut una experiència que, en la major part dels casos, ha significat un abans i un després en la manera com entenem i vivim el món.

Els Camps han estat generadors de canvis en aquelles persones que hi hem participat i, alhora, han catalitzat altres canvis en els nostres entorns personals, familiars, associatius i professionals. Com una taca d'oli, s'ha anat estenent una cultura de solidaritat, d'indignació davant les injustícies i de demanda d'una major equitat a nivell global.

Ens podríem fer la pregunta de si la societat catalana seria una mica menys solidària sense els Camps de SETEM. No és fàcil respondre amb rotunditat aquesta pregunta i, afortunadament, no hem estat els únics en aquesta tasca transformadora. Però com apunta aquest estudi de forma clara, hem aportat el nostre gra de sorra i els Camps de SETEM han demostrat un gran potencial per generar les transformacions individuals i col·lectives que el món necessita.

Amb motiu d'aquest vintè aniversari, hem volgut fer l'exercici de mirar enrere, reflexionar sobre el que hem fet i el que hem aconseguit, explicar-ho i incorporar els aprenentatges que ens permetin seguir millorant.

Tens a les teves mans el recull d'aquests vint anys de treball. De les lliçons apreses i els impactes assolits. Espero que sigui del teu interès i que gaudeixis de la seva lectura tant com ho hem fet amb la seva elaboració.

Eduard Cantos
director de SETEM Catalunya

Introducció a la publicació

La publicació *La taca d'oli* és fruit d'una recerca que permet visibilitzar l'impacte que han tingut els Camps de Solidaritat de SETEM tant en les persones participants com en el seu entorn i, en conseqüència, en el conjunt de la societat catalana al llarg d'aquests anys. Teniu a les mans els principals resultats d'aquest estudi, que s'ha realitzat entre setembre de 2010 i febrer de 2011.

La recerca ha estat impulsada per SETEM i s'ha dut a terme des de l'Observatori del Tercer Sector, un centre de recerca especialitzat en el Tercer Sector, sense ànim de lucre i independent.

La publicació s'estructura en 8 capítols:

1. Introducció a la publicació.
2. Objectius i metodologia.
3. 20 anys de Camps de Solidaritat: defineix SETEM i què són els Camps de Solidaritat.
4. Els aprenentatges que representen el pas pels Camps de Solidaritat: s'identifica l'impacte que té per als participants participar-hi.

5. Històries de vida: Es presenten 19 relats en primera persona que permeten exemplificar com els aprenentatges derivats dels Camps han influït en la seva trajectòria vital i han repercutit en el seu entorn.

6. Evolució dels Camps de Solidaritat de SETEM: s'analitzen els principals canvis relacionats amb els Camps de Solidaritat i l'entorn on es duen a terme.

7. Valoració de SETEM: recull la veu dels participants en aquest procés d'avaluació del rol de SETEM com a organitzador dels Camps de Solidaritat.

8. Conclusions. L'impacte dels Camps de Solidaritat: fruit de la reflexió i l'anàlisi de la informació obtinguda, s'exposen els resultats respecte a la incidència que tenen els Camps en les persones participants i en la societat.

Objectius i metodologia

2.1. Objectius

L'**objectiu general** de la recerca ha estat avaluar els 20 anys de trajectòria dels Camps de Solidaritat de SETEM, tant en clau de rendició de comptes com de coneixement i millora interna.

Els objectius específics s'han concretat en:

- Avaluar l'impacte dels Camps de Solidaritat, tant a la societat catalana com a les pròpies persones participants.
- Mostrar l'evolució dels Camps de Solidaritat.
- Identificar-ne els principals aprenentatges i les claus de millora.

L'avaluació d'impacte a llarg termini

Avaluar l'impacte a llarg termini d'activitats com els Camps de Solidaritat de SETEM permet visibilitzar els resultats i valors que la inversió de temps i recursos en les organitzacions socials aporta al conjunt de la societat.

L'avaluació a llarg termini també ofereix la possibilitat de millorar el projecte que s'avalua i aspectes com la qualitat, l'eficiència i l'eficàcia.

2.2. Metodologia

Per elaborar aquesta recerca s'han seguit quatre passos:

>> FASE I Definició teòrica i metodològica del projecte. Tenint en compte la naturalesa de l'avaluació d'impacte s'ha optat per utilitzar un conjunt de metodologies d'investigació qualitativa que permetessin identificar les variables d'impacte i la incidència d'aquests aprenentatges en la trajectòria vital dels participants.

>> FASE II Anàlisi documental. S'ha realitzat una recerca bibliogràfica i de fonts documentals de SETEM.

>> FASE III Treball de camp. S'ha comptat amb una mostra de cinquanta-quatre participants a Camps de Solidaritat. En concret, s'han dut a terme quatre grups de discussió distribuïts segons els anys en què es va realitzar l'experiència (1991-1996, 1997-2001, 2002-2006, 2007-2010). Els grups han tingut una durada aproximada de dues hores i mitja i hi han participat trenta-cinc persones. Aquests participants han omplert també una enquesta.

S'han realitzat vint entrevistes en profunditat, de les quals 19 s'han fet a participants a Camps de Solidaritat i una a en Toni Codina, que va ser un dels principals promotors dels Camps de Solidaritat.

>> FASE IV Realització dels continguts de la publicació. S'ha analitzat la informació qualitativa i s'han elaborat els continguts de la publicació.

20 anys de Camps de Solidaritat

3.1. SETEM

SETEM és una organització de solidaritat internacional que va néixer l'any 1968, amb l'objectiu de promoure unes relacions més justes entre el Nord i el Sud. L'any 1991 va passar a anomenar-se SETEM Catalunya, ja que es van crear altres seus arreu d'Espanya. Aquell mateix any es van realitzar els primers Camps de Solidaritat. El 1995 es va constituir la Federació SETEM, que en l'actualitat agrupa les 10 associacions autonòmiques.

L'ideari de l'organització, ja des de la seva creació, defineix les seves línies estratègiques i els seus àmbits de treball:

-Incidència política sobre els elements estructurals que causen desigualtats, com el comerç Nord-Sud.

-Sensibilització per a la mobilització i la participació, per exemple en forma d'una solidaritat activa, coherent i responsable.

-Formació i assessorament per a la solidaritat i la cooperació internacional.

SETEM treballa des de de valors com la solidaritat local i global, la vinculació amb altres ONG, la participació democràtica, la diversitat social i cultural, la independència, la transparència, la coherència, i la renovació constant. Així mateix, SETEM rebutja els estils de vida desenvolupats al Nord que es basen en el consumisme, l'individualisme i la competitivitat, i impulsa la cultura democràtica, solidària i justa.

3.2. Els Camps de Solidaritat

Els Camps de Solidaritat, iniciats l'any 1991 són un programa formatiu sobre les desigualtats Nord-Sud que consisteix a viure una experiència d'intercanvi, convivència i col·laboració en la vida quotidiana tant amb les persones d'Amèrica Llatina, Àfrica o Àsia que acullen els i les participants al programa com amb les organitzacions locals.

Els Camps de Solidaritat tenen l'objectiu de formar sobre les desigualtats Nord-Sud, fomentar la mirada crítica i la reflexió sobre l'actual ordre mundial, i impulsar l'activisme per un món més just i respectuós amb els drets i identitats dels pobles del Sud. Els Camps de Solidaritat es realitzen a més de 30 països, i en aquests 20 anys han comptat amb més de 4.500 estades.

L'experiència dels Camps de Solidaritat comprèn un cicle de formació i sensibilització que es desplega en tres fases:

>> FASE I Preparació i formació:

Es realitza el curs *Apropar-se al Sud* (40h), es fan reunions amb el coordinador i el grup i una formació específica segons destinació.

Moment del curs *Eines i habilitats per coordinar un Camp de Solidaritat en un país del Sud* i del curs *Apropar-se al Sud*, que forma part del programa de formació de persones voluntàries de Camps de Solidaritat, que organitza SETEM Catalunya.

>> FASE II Viatge i estada al Sud (aproximadament un mes). Es conviu i es realitzen activitats d'intercanvi i de col·laboració amb les persones i les organitzacions locals. Es coneix la seva realitat quotidiana.

Instantànies del Camp de Solidaritat de Padre Las Casas, Dominicana (2006) i del Camp de Solidaritat de Ratnagiri, Índia (2004)

>> FASE III Difusió i sensibilització (a la tornada). S'organitzen activitats de sensibilització per a la transformació social.

Imatge de l'exposició *Vents del Sud*, una de les activitats de difusió que s'organitzen a la tornada.

Els aprenentatges que significa el pas pels Camps de Solidaritat

4.1. Factors clau en l'assoliment dels aprenentatges

Participar en els Camps de Solidaritat significa sortir del propi context i de la quotidianitat. És a dir, sortir de la zona de confort i enfrontar-se a una nova realitat. El contacte amb altres cultures permet relativitzar la pròpia i la vivència que se'n té.

Els Camps tenen com a objectiu la sensibilització sobre les desigualtats Nord-Sud, alhora que són una experiència d'intercanvi, de convivència i de col·laboració. A continuació es descriuen alguns dels elements clau que possibiliten l'adquisició d'aquests aprenentatges.

El canvi de continent: l'arribada a una realitat diferent.

La distància física en quilòmetres, que es concreta en elements simbòlics com les hores de vol o el fet de creuar un oceà, situa les persones en una realitat allunyada de la pròpia, en

la qual canvien el clima, les olors, el paisatge, la cultura i on, en definitiva, un se sent un estrany.

“El fort impacte d'olors del Camerun va ser impressionant. Vaig tenir la sensació que se'm removia tot, una sensació de dir: “sóc aquí, a veure què passa.”

Tanmateix, els Camps de Solidaritat es realitzen en col·laboració amb organitzacions locals a cada país que treballen per al desenvolupament comunitari. Els participants connecten amb valors com ara el fet de compartir, la implicació social, el compromís o l'inconformisme envers la injustícia, entre d'altres. Una altra de les característiques dels Camps que més fa reflexionar als i les participants és el fet que es doni més importància a l'intercanvi i al fet de compartir entre persones que al fet de produir o de fer.

“Tots volíem arribar allà i fer coses, i donar, però t'adones que no has de fer res més que ser-hi, mostrar-te a prop i compartir la seva vida.”

La trobada amb una nova cultura: la convivència

Amb el pas dels dies, les persones que participen als Camps realitzen un procés d'adaptació i d'acostament cap a una nova realitat. Es relacionen amb les persones que viuen al país i que tenen una cultura diferent a la catalana. Les persones participants en la recerca han recordat el xoc que va representar conèixer i compartir una realitat diferent a la seva; amb unes normes socials diferents amb les que

s'ha estat educat. En molts casos, els infants de la comunitat on es realitza el Camp de Solidaritat són un dels actors que faciliten que les persones voluntàries estableixin un pont de relació intercultural.

“Jugues amb els nens i les nenes i és una forma de relacionar-te.”

La convivència amb les famílies i els membres de les contraparts s'ha considerat primordial per integrar-se en la cultura que es visita. Això afavoreix l'intercanvi cultural i que les persones voluntàries s'adaptin a la nova cultura a través dels seus costums, menjars, formes de viure; i hagin de superar dificultats de comunicació i les diferències culturals de què es parteix a l'inici.

Els participants desenvolupen empatia i s'identifiquen amb l'altre, s'adonen que, pel fet de ser humans, poden relacionar-se més enllà de la diferència cultural. Als grups de discussió s'han donat repetits casos de persones que han afirmat que se sentien com si elles mateixes fossin del país que havien visitat.

“Jo sóc en part de la República Dominicana, allà sento que hi tinc família i amics.”

“Et sents un més del poble, sents que allà és casa teva.”

Velingara, Senegal (2007)

Taulabé, Honduras (2003)

Les persones de la teva cultura: el grup i els missioners

Compartir l'experiència amb un grup d'iguals és un dels factors que les persones entrevistades han destacat com a clau en l'aprofitament de l'experiència. Compartir les pròpies inquietuds i reflexions amb el grup d'iguals permet avançar en la construcció d'opinions i l'assoliment d'aprenentatges.

“Una opinió es forma quan l'expresses en veu alta. En aquest sentit, el paper del grup és imprescindible.”

A part dels diàlegs que es poden compartir en grup, moltes de les persones entrevistades han comentat la importància de conèixer persones missioneres. Són persones del Nord que tenen l'experiència del Sud i que constitueixen un punt d'unió entre ambdues cultures. Tanmateix, tenen un rol important en l'estímul de debats i reflexions en els grups.

“Els missioners són persones del Nord que han decidit implicar-se en l'objectiu i des de la humilitat et fan reflexionar sobre com vols ser tu.”

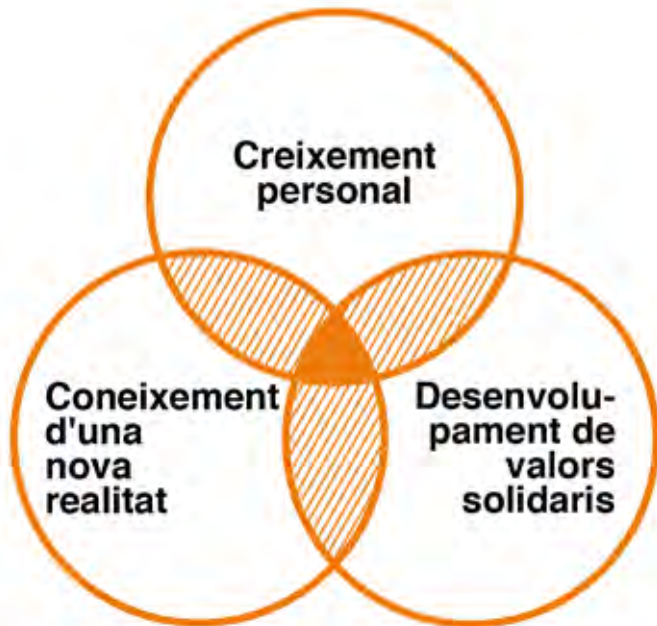
4.2. Els aprenentatges

Les persones amb qui hem parlat tant als grups com a les entrevistes han afirmat que el pas pels Camps els ha propiciat una sèrie d'aprenentatges, que es poden classificar en tres categories segons tinguin a veure amb el coneixement d'una nova realitat, el creixement personal o el desenvolupament de valors solidaris.

També hi ha aprenentatges que es classifiquen en la interacció de dos factors, o de tots tres. Aquests aprenentatges són els que més caracteritzen el fet d'haver participat a un

Camp de Solidaritat i són més difícils d'obtenir sense la multidimensionalitat d'impactes que ofereix l'experiència als Camps.

Cal comentar que l'adquisició d'aprenentatges varia segons les característiques individuals com la pròpia personalitat, la formació prèvia al Camp de Solidaritat o les oportunitats de reflexió i participació que s'hagin tingut prèviament o posterior. També depèn de les oportunitats que ofereixi cada Camp en particular.

4.2.1. Coneixement d'una nova realitat

Apropar-se a un context polític, social, cultural, econòmic, religiós, natural,... diferent al propi constitueix un enriquiment personal. S'han descrit els següents aprenentatges:

Coneixement i curiositat cap a noves cultures

Els participants als grups han coincidit en el fet que realitzar els Camps de Solidaritat ha augmentat el seu coneixement de la realitat del Sud. Si bé la majoria de participants ha comentat que les sessions de formació els va ajudar a millorar el seu coneixement sobre el Sud; és en viure la realitat del Sud per un mateix quan es vivencien els conceptes apresos i s'aprofundeix en les reflexions.

Tanmateix, conèixer un nou país i una nova cultura propicia que les persones s'hi interessin i vulguin millorar els seus coneixements sobre la realitat que han descobert.

“Em van venir ganes d'introduir-me en la cultura àrab. Vaig estudiar àrab i ara estic fent la tesis sobre immigració magrebina.”

Capacitat de relació intercultural

Les persones entrevistades han comentat que l'experiència als Camps de Solidaritat els ha facilitat la comprensió i la relació amb altres cultures.

En un primer moment les persones es senten desconcertades davant del canvi cultural, però després avancen en la capacitat d'entendre i acceptar que hi ha diferents formes de veure el món que es manifesten a través de diferents comportaments.

“Aprens que ells no pensen igual que tu, i a entendre les altres cultures.”

Mumbai, Índia (2010)
i Chagüite Blanco, Nicaragua (2005)

Els participants als Camps de Solidaritat han recordat diverses maneres sobre com es va donar l'intercanvi cultural. Sobretot han comentat aspectes de convivència com són ara el fet de compartir les tasques del dia a dia o els àpats, però també el fet d'intercanviar converses i punts de vista, cançons, danses, jocs,...

"Intercanviàvem la nostra manera de veure el món."

Posar en valor les relacions interpersonals

Els participants han comentat que des de l'experiència als Camps de Solidaritat donen més importància a les relacions amb les persones i a la manera de tractar-les.

Durant l'experiència, les persones que viatgen es troben fora de la seva zona de seguretat, del seu context. En canvi, han de confiar i rebre l'ajuda de persones amb les quals en alguns casos no s'hi poden comunicar amb paraules. Els participants aprenen a confiar en persones amb qui potser no s'haguessin relacionat en el seu context habitual.

"Allà et tornes més afectiu. I quan tornes t'adones que valores més la relació amb les persones."

Padre Las Casas, Dominicana (2010)

En segon lloc, cal comentar que la majoria d'estades dels Camps de Solidaritat es realitzen en països on es dedica temps a les trobades entre persones, on la persona és important i allò que té per explicar també.

"Jo era allí assegut i la gent que passava es parava i es quedava una estona parlant amb mi."

Valorar la natura

Moltes de les zones que es visiten durant els Camps de Solidaritat estan situades en àrees no urbanes. Les persones que hi participen tenen la possibilitat de tenir més contacte amb la natura del que havien tingut fins llavors, la qual cosa sol sorprendre. Els participants han comentat que experimentar i apreciar aquesta natura són records que romanen a la seva memòria fins i tot més de 15 anys després d'haver participat als Camps.

"Recordo estar mirant les estrelles amb la resta de la Comunitat. No hi havia la contaminació que tenim al Nord, mai havia vist tantes estrelles en el cel."

"Recordo la sensació de sentir la nit, les olors i la pluja, això em transporta al Senegal."

Alguns participants als grups han comentat que la convivència a la natura durant els Camps de Solidaritat els va fer més conscients dels efectes de l'acció humana sobre el medi natural, així com dels impactes del canvi climàtic.

Camps de Solidaritat de Matagalpa, Nicaragua (2005) i de Maputo, Moçambic (2007)

4.2.2. Creixement personal

L'estada als Camps de Solidaritat permet tenir temps per a un mateix fora del context habitual i emmirallar-se en tot allò nou i que és diferent.

Cal comentar que el pas pels Camps de Solidaritat sol coincidir amb un moment en què les persones estan obertes a incorporar experiències i a créixer a nivell personal, reflexionant sobre la seva personalitat i el seu estil de vida.

Autoconeixement

Un dels efectes dels Camps que més s'ha comentat és l'aprenentatge sobre un mateix, fruit de la possibilitat per sortir de l'entorn habitual i de trobar-se amb una altra realitat. Les persones reflexionen sobre elles mateixes i com s'enfronten al canvi.

També s'ha comentat que les persones del grup, amb qui es comparteix l'estada, permeten trobar-se amb persones de la pròpia societat que viuen diferent a un mateix; la qual cosa permet reflexionar sobre el propi estil de vida.

"Et coneixes més a tu mateix i com t'afrontes a les coses."

Matagalpa, Nicaragua (2010)

Reflexió sobre la identitat i la posició social

Aquells qui participen als Camps experimenten una situació de sentir-se diferents a les persones que formen part de la contrapart que els acull. Es troben en una nova realitat que té una organització social diferent i han de redefinir la seva identitat respecte als paràmetres que defineix la societat d'acollida, que són diferents als d'aquí.

“Ser blanc en un país africà és molt curiós. Et sents diferent a tothom, ets l'única blanca.”

Millora de la capacitat d'adaptació

Les experiències viscudes al Camp de Solidaritat provoquen que les persones augmentin el seu nivell d'acceptació i adaptació. Això augmenta la capacitat per fer front a noves situacions o als canvis que es presentin durant la seva trajectòria vital.

“Dormíem tres persones en un llit i al principi no podia dormir. Al final m'hi vaig acostumar.”

Interès per viatjar donant importància a la realitat del país

---

La majoria de participants han coincidit en què l'experiència dels Camps ha incentivat que en viatges posteriors s'interessin per un turisme més solidari i compromès, amb interès per conèixer la realitat del país i la vivència dels seus habitants.

Per a moltes persones el viatge al país de destinació és un dels primers cops que es visita un altre continent. Fer-ho en grup, de forma guiada i amb un objectiu comú facilita aquest pas. A partir d'aquesta experiència les persones es senten més capaces de viatjar pel seu compte. Es detecta que les persones que han realitzat els Camps de Solidaritat de forma més recent ja havien tingut més facilitat per conèixer altres continents que els que ho van fer als anys noranta -quan les facilitats per viatjar eren menors-.

“Des de llavors, quan he viatjat, he procurat conèixer més les persones que formen el país i m'he interessat menys pel turisme tradicional.”

4.2.3. Desenvolupament de valors solidaris

Conèixer la realitat del Sud, reflexionar sobre ella i sobre un mateix propicia que les persones que participen als Camps reflexionin i desenvolupin valors solidaris.

S'han citat valors que es construeixen a partir dels altres, com ara els següents:

Comprensió

Les persones que participen als camps realitzen un esforç de comprensió cap a una nova cultura, on les normes socials són diferents a les apreses durant la socialització. Les persones augmenten la seva capacitat de comprendre la diversitat i millora la capacitat de sentir empatia, per exemple, vers el fet migratori.

“Et tornes més comprensiu.”

Respecte i tolerància

Durant els Camps de Solidaritat la capacitat de respecte i tolerància vers la diferència s'incrementa. Les persones són participants de diverses manifestacions culturals i formes de comportament que són noves per a elles.

“És un procés en què guanyes en tolerància, perquè has d'acceptar coses que no havies vist abans i viure amb elles.”

Yura, Bolívia (2005)

D'altra banda, molts participants han comentat que en l'augment del respecte i la tolerància també hi influeix el fet de compartir el mes amb persones que abans no es coneixien, ja siguin del país que es visita o de Catalunya.

Generositat

Ve donat sobretot pel fet d'experimentar com persones humils i amb recursos limitats comparteixen allò que tenen amb les persones que acullen a casa seva. També, pel treball grupal que es desenvolupa en les comunitats.

“Veus que et deixen el millor llit i ells l'estan compartint entre fills i tiets.”

Esperança

És un valor present en les organitzacions locals que es visiten i que contrasta amb la seva realitat de pobresa i d'injustícia. S'ha citat sobretot per aquelles persones que han viatjat a països que havien patit una guerra civil poc temps abans; per exemple, els que van visitar El Salvador a principis dels anys 90.

“Després de la guerra encara et sobta més l'esperança que tenen les persones per millorar les seves condicions.”

S'han comentat valors derivats de la situació en què es realitzen els Camps.

Treball en equip

Aquest valor es promou entre el grup de persones que participen als Camps, les quals durant l'estada han de compartir tant elements materials com vivències i reflexions. Alguns participants, sobretot els que hi van participar durant els deu primers anys de Camps de Solidaritat, han comentat que la col·laboració en grup ja es propiciava durant tot el treball previ al viatge en què es buscaven fonts de finançament des del treball comú: fent actes per recaptar diners com la venda de samarretes o l'organització de concerts...

“En arribar al país em van robar la cartera i vaig haver de passar el mes amb el que em van deixar els companys de grup.”

També es veu com els membres de les contraparts treballen de forma conjunta per a un objectiu comú.

Camp de Solidaritat de El triunfo, Guatemala (2006)

Com s'ha comentat anteriorment, alguns dels efectes dels Camps de Solidaritat en les persones que hi participen es donen per la confluència de diversos factors. A continuació es descriuen els aprenentatges que es classifiquen en la intersecció de dues categories.

4.2.4. Coneixement d'una nova realitat i creixement personal

Hi ha alguns aprenentatges que sorgeixen tant pel fet de conèixer una nova realitat com per la predisposició al creixement personal de les persones que participen als Camps de Solidaritat.

Experimentació de diferents ritmes de vida

Els participants als Camps de Solidaritat s'adapten a viure al ritme que marca l'organització que els acull, i que en la majoria de casos és diferent al que s'estava acostumat. El canvi de ritme és un xoc cultural que en un principi sobta però que permet descobrir altres maneres de fer i de viure.

Aquells qui visiten Amèrica Central, del Sud i Mèxic relaten trobar-se amb un ritme aparentment més lent al qual estan habituats. Es sorprenen de descobrir que les coses acaben succeint i alguns ho relacionen amb una concepció de temps cíclica, en comparació a la lineal que es té a Europa.

“Hi ha un ordre que no sabem veure, però la cosa va funcionant”.

Els entrevistats que havien viatjat al continent africà han ressaltat la vivència del present que es té en aquells països.

“Es viu el dia a dia, cada moment. De fet, no poden garantir que hi seran demà.”

La majoria d'entrevistats coincidien a afirmar que a la tornada del Camp de Solidaritat havien intentat mantenir un ritme més tranquil, amb menys pressa i gaudint el moment present. En canvi, aquells que havien conegut l'Índia han comentat que allà el ritme era més ràpid.

“A Bombai la sensació era més frenètica: el trànsit, la gent...”

Augment de l'esperit crític

Les persones entrevistades han comentat que el pas pels Camps va augmentar la seva capacitat crítica; és a dir, de prendre decisions pròpies i de no acceptar de forma passiva el què se'ls proposa. Això pot ser degut al xoc que suposa conèixer una nova realitat regida per normes socials diferents a les de la pròpia, juntament amb la flexió personal que això comporta.

“Et tornes una persona més crítica.”

Millora de la capacitat de relativitzar

L'experiència als Camps de Solidaritat propicia que aquells qui hi participen amplii'n la capacitat per relativitzar i saber donar la importància adequada a esdeveniments que els puguin succeir en el futur.

“Coses que per a tu eren molt importants per a ells no ho són gens.”

Revalorització de la pròpia societat

Als grups de discussió s'ha comentat que després del pas pels Camps de Solidaritat s'esdevé més conscient de les facilitats que es tenen en la vida al Nord. Es fa especial referència a la possibilitat d'haver rebut educació i a la capacitat de reflexió i crítica que aquesta comporta. També s'han comentat els beneficis que comporta viure en societats menys desiguals, amb més possibilitats i que permeten accedir, per exemple, a una Sanitat pública de qualitat. Tanmateix, es comenten comoditats que faciliten el dia a dia com el fet de gaudir d'infraestructures adequades, transport públic, aigua i electricitat...

“T'adones de la importància extrema que té l'educació, que et permet ser lliure.”

Millora de la comunicació interpersonal

Les persones entrevistades han comentat que durant l'experiència als Camps de Solidaritat van haver de fer un esforç per comunicar-se amb les persones del país d'acollida. Per exemple, en molts casos els participants i les famílies amb qui es conviu parlen idiomes diferents, per la qual cosa s'ha de fer un esforç per comunicar-se emprant altres formes de comunicació, com la no verbal. Aquest esforç per comunicar-se i per a l'empatia vers l'altre roman en forma d'aprenentatge i és un habilitat que podrà ser utilitzada en altres ocasions.

“Aprens a tenir una complicitat per sobre de l'idioma: amb somriures i mirades.”

Pràctica de noves formes d'expressió

Un altre dels aspectes que sorprenen a les persones que realitzen els Camps és la capacitat per expressar emocions que tenen algunes de les cultures visitades (sobretot a l'Àfrica). Els que han fet estades en aquest continent també han comentat l'admiració que van sentir per la cultura musical i rítmica.

“Els nens i nenes amb els seus somriures, són diferents als nens d'aquí. Tenen les emocions canalitzades de forma diferent.”

Sensibilitat vers la mort i el valor de la vida

Moltes de les persones entrevistades han comentat que la participació als Camps va fer que tinguessin una visió més propera de la mort i de la malaltia.

En alguns casos els participants relacionen la presència de la mort a les comunitats amb una vivència més intensa del present. Per a molts això va significar un augment del valor per la vida.

“A una nena camerunesa amb qui vaig jugar li va sortir un bony i la van portar a l'hospital, però es va morir. Em va venir un sentiment de vida, i em vaig adonar del valor tant diferent que té la vida a una banda i l'altra.”

4.2.5. Coneixement d'una nova realitat i desenvolupament de valors solidaris

S'han citat aprenentatges que es realitzen tant pel fet de conèixer una nova realitat com pel desenvolupament de valors solidaris durant els Camps de Solidaritat.

Trencament de la visió paternalista

Un dels aprenentatges que més s'ha comentat és el fet de trencar la visió paternalista que proposa ajudar al Sud. La majoria de participants han coincidit a explicar com els va xocar arribar al Sud i comprendre que, en la majoria de casos, les organitzacions que els acollien no necessitaven la seva ajuda.

“Allà veus que no et necessiten, que no els has d'ajudar. Que en molts casos el Nord és un impediment per al seu desenvolupament.”

Chiapas, Mèxic i Filipines (2007)

Dignificació del Sud i trencament d'estereotips

El coneixement del Sud en primera persona provoca que els participants revisin alguns prejudicis establerts des del Nord, com el fet que les persones del Sud són gandules, són pobres perquè no s'esforcen prou, no volen treballar,...

“Estava donant suport escolar i els infants et demanen tasques, deures; això és una cosa habitual a casa nostra i en canvi des d'aquí tendim a pensar que allà no volen esforçar-se.”

Coneixement de cooperació

L'experiència al Sud contribueix que les persones que participen als Camps tinguin contacte amb experiències de cooperació internacional, vegin exemples de com es du a terme i hi puguin reflexionar.

“Saps que no fas res de donar-los peixos, en tot cas se'ls ha d'ensenyar a pescar. Allà t'adones que l'únic que en molts casos caldria fer des del Nord és deixar de posar-los pals a les rodes.”

Consciència de la pobresa

Molts dels participants als Camps de Solidaritat han pogut observar i viure de prop la pobresa i les seves conseqüències. Aquesta vivència els queda gravada i és un dels elements que possibilita les reflexions i els canvis que es podran concretar en el futur.

Alguns dels aspectes relacionats amb la pobresa que s'han observat en el Sud i que més s'han citat durant el treball de camp són: la misèria i la sensació d'impotència per no poder-la resoldre, la desigualtat, la violència i la conflictivitat social, la fam o la manca d'aliments, condicions associades a la manca d'oportunitats com la maternitat juvenil o el masclisme; o la manca de possibilitats per a poder estudiar i desenvolupar-se culturalment i material.

“Conèixer nens amb qui havia jugat que van morir de gana em va impactar moltíssim i encara ara a l'hora de menjar penso en la gana que es passava a Nicaragua.”

4.2.6. Aprenentatges fruit de la interacció dels diferents factors que es donen als Camps de Solidaritat

En la realització de la recerca s'han detectat cinc tipus d'impacte que es donen gràcies a la confluència d'aprenentatges en cadascuna de les tres categories descrites anteriorment: coneixement d'una nova realitat, creixement personal i desenvolupament de valors solidaris.

Les característiques dels Camps de Solidaritat permeten que es combinin aquestes tres categories i possibiliten que es donin els efectes que es descriuen a continuació. Aquests impactes no haurien estat possibles sense l'aprenentatge en alguna de les categories mencionades.

Tanmateix, el fet de proporcionar aquests aprenentatges multifactorials és una de les principals riqueses que aporta l'experiència al Sud. Són impactes que difícilment s'haurien pogut donar sense la interacció dels factors que es donen als Camps i que, per la seva potència, probablement afectaran la trajectòria vital d'aquells que els interioritzen.

Sensibilització sobre les desigualtats Nord-Sud

Les persones que han participat en la recerca han expressat que el pas pels Camps de Solidaritat ha augmentat la seva sensibilitat sobre les desigualtats Nord-Sud. També declaren ésser més conscients dels efectes que des de la nostra societat es provoquen en el Sud. Es produeix una sensibilització des de la vivència, que es concreta en el desenvolupament de la consciència i dels valors solidaris i que impacta en actituds i comportaments.

La sensibilització sobre les desigualtats també es concreta en un augment de la motivació per millorar la informació sobre aquesta desigualtat i sobre com evitar-la des del Nord. També incrementa la curiositat i les ganes de conèixer la realitat del Sud i alguns decideixen tornar-hi i implicar-s'hi.

“Haver viscut aquesta experiència et fa conscient de moltes coses. Ha canviat la meua manera de veure el món.”

“Quan vaig arribar vaig pensar que ja no podia seguir fent el que feia i des de llavors estic col·laborant en un centre que treballa amb el Quart Món.”

Implicació social

El pas pels Camps de Solidaritat afavoreix que els participants decideixin augmentar la seva implicació social. D'una banda, aquelles persones que abans de l'experiència ja tenien una implicació social activa comenten que el pas pels Camps reafirma i els dóna força per a continuar duent-la a terme.

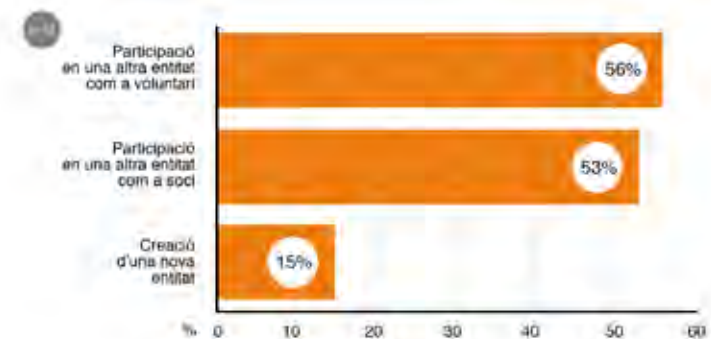
De l'altra, alguns participants que no tenien una implicació social, després dels Camps de Solidaritat decideixen implicar-se socialment a la seva tornada a Catalunya. En aquest cas, alguns troben en SETEM l'entitat des d'on treballar per a la transformació social mentre que d'altres ho fan en altres organitzacions.

Per a alguns, aquesta voluntat d'implicació social acaba concretant-se al cap del temps en una dedicació a nivell professional. També cal comentar que alguns dels que decideixen dur a terme la seva tasca de millora social i de lluita contra la desigualtat ho fan des del Nord i d'altres, en canvi, decideixen fer-ho des del Sud.

AUGMENT DE LA IMPLICACIÓ SOCIAL

TIPUS D'IMPLICACIÓ SOCIAL PROPICIATS PELS CAMPS DE SOLIDARITAT

Resposta que els participants als grups de discussió van donar a la pregunta: “En quins àmbits et va influir la participació als Camps de Solidaritat?”

Valorització de les persones

Molts entrevistats han coincidit en comentar que l'estada als Camps els ha fet valorar la relació i el treball amb les persones. Això s'ha concretat en canvis d'orientació laboral per treballar en l'àmbit de les persones, augment de l'amabilitat en les relacions interpersonals del dia a dia, una millor comprensió de les persones immigrants,...

"Tens més coneixement de la causa i ets més capaç de ficar-te en la pell de l'altre i entendre perquè passa el què passa".

Cal comentar que en el treball de camp s'ha comptat amb persones que havien decidit realitzar adopcions de nens provinents dels països del Sud.

"Jo tinc una nena xina, i suposo que hi té a veure la llavor de SETEM, perquè durant el Camp els nens i nenes em van copsar molt. Quan veus la realitat tens més present la voluntat d'ajudar i una manera de fer-ho és donar una família a un infant".

Pel que fa a la creació de capital social, molts dels participants han comentat que encara mantenen contacte amb el grup amb qui van compartir l'experiència. I alguns conserven la relació amb membres de les organitzacions locals.

Austeritat

La majoria de participants en la recerca han afirmat que l'experiència en el Sud els ha fet ésser més conscients i crítics amb el seu consum en el Nord.

Molts han comentat que han reduït el seu consum material, energètic, ... o que procuren consumir de forma més responsable. Molts han augmentat la seva preferència per productes de comerç just.

S'ha comentat que el fet d'observar l'escassetat de recursos fa més conscient sobre el què un té i el fet d'evitar el desperdici de béns materials, menjar,...

"Hauríem de ser més austers i valorar més les coses, perquè ells tenen poc i no es queixen"

Viure valorant les petites coses

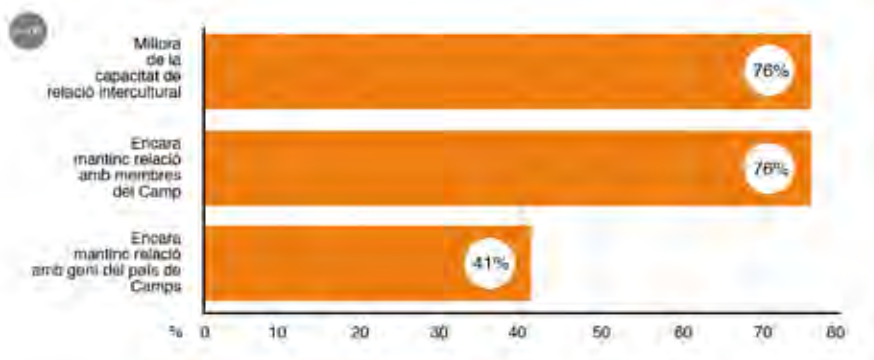
A la recerca s'ha comentat que els Camps de Solidaritat poden comportar una nova manera de valorar el dia a dia. S'ha citat aprenentatges com aprendre a valorar les petites alegries del dia a dia, viure més intensament o disminuir el grau de queixa.

"Tens la sensació de ser una privilegiada, vivint aquí i fent el què fem. Ja no em queixo tant, penso que som molt poca gent que podem viure així".

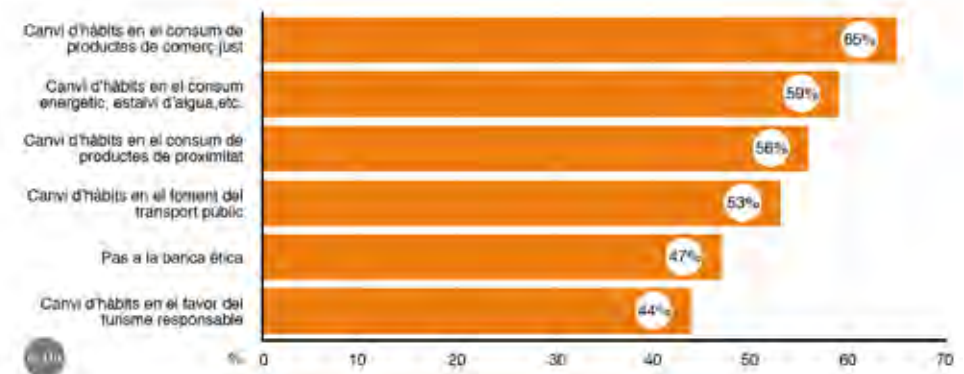
Yura, Bolívia (2004)
i Illa de Luzón, Filipines (2010)

CANVIS EN LES RELACIONS ENTRE PERSONES I CAPITAL SOCIAL

Respostes que els participants als grups de discussió van donar a la pregunta: "En quins àmbits et va influir la participació als Camps de Solidaritat?"

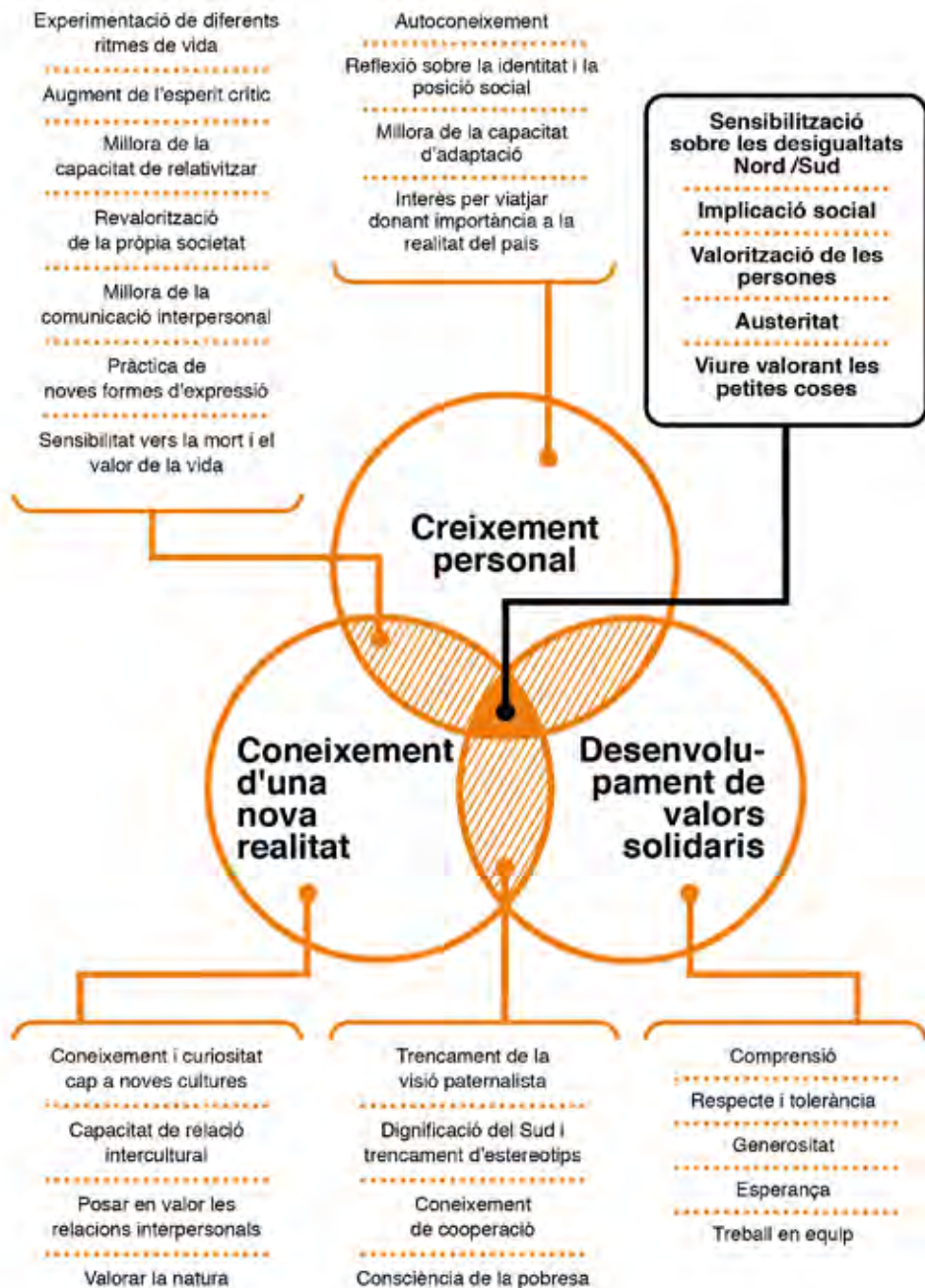
CANVIS D'HÀBITS DE CONSUM

Respostes que els participants als grups de discussió van donar a la pregunta: "En quins àmbits et va influir la participació als Camps de Solidaritat?"

Històries de vida

5.1. L'impacte dels Camps de Solidaritat a la vida dels seus protagonistes i el seu entorn

Els testimonis que es relaten a continuació mostren diferents maneres en què es materialitzen els impactes produïts pels Camps de Solidaritat:

- Algunes de les persones entrevistades narren com el pas pels Camps de Solidaritat ha consolidat la seva implicació, des del Nord, en el treball per a la transformació social i per crear un món més just i menys desigual.

- En altres, es descriu com l'experiència al Sud va marcar la trajectòria vital dels protagonistes; que ara continuen treballant, des del Sud, per a la millora de les condicions sociopolítiques en els propis països del Sud.

- A tots l'experiència els ha servit per desenvolupar-se com a persones. No obstant això, hi ha testimonis en què aquest fet cobra especial rellevància i el seu dia a dia es converteix en un exemple del compromís per viure amb coherència amb els valors i els aprenentatges desenvolupats als Camps de Solidaritat.

Per a alguns dels protagonistes l'impacte del pas per un Camp de Solidaritat va ser immediat. Per a d'altres, es va anar materialitzant i concretant amb el pas del temps. Totes les experiències constitueixen una font d'inspiració en la tasca de transformació personal i social.

5.2. L'impacte dels Camps de Solidaritat, en primera persona

HIŠ TO RIES DE VIDA

5.2.1. Sílvia Romeu

La Sílvia treballa a la Fundació Sociocultural Atlas a Igualada.

Li agrada conèixer gent d'altres cultures i altres punts de vista perquè considera que així enriqueix el propi pensament.

Ha participat en cinc Camps de Solidaritat: el 1994 a Costa d'Ivori i, com a coordinadora, el 2004 i el 2006 a Argentina, el 2005 a Bolívia i el 2008 a Camerun.

Després de la primera experiència al Sud s'adona que des d'on més pot incidir per millorar la vida d'aquelles persones que hi viuen és des del Nord. Quan tenia 21 anys m'atreia la idea d'anar a Camps perquè tenia l'instint d'ajudar la gent més desafavorida. Volia canviar el món i aportar el meu granet de sorra. Amb el temps em vaig adonar que el voluntariat que ofereixes al Sud en un Camp de Solidaritat és poc en comparació amb allò que el Sud et fa a tu. Allà

em vaig adonar que el fet que tinguin menys recursos és conseqüència del Nord i vaig decidir quedar-me aquí i contribuir a canviar aquesta situació.

Va començar a participar activament amb associacions, se li va despertar més interès pel Sud i va decidir treballar en coherència amb els seus valors. Després del primer Camp em vaig vincular més al món associatiu i estava més pendent dels temes del Sud. L'any 2000 vaig veure que la meua vida laboral cada vegada era més contradictòria amb la meua implicació social i per ser més coherent em vaig dedicar només al món no lucratiu.

Vaig començar a fer de voluntària a la Fundació Sociocultural Atlas, on ara en sóc la coordinadora. Atlas crea i gestiona projectes culturals i socials per a la millora de la societat, utilitzant l'educació com a eina principal. Per exemple, dins de l'àmbit de serveis a les escoles realitzem els tallers "Canvia el xip" amb els quals pretenem ressaltar el valor afegit que aporta la diversitat cultural a les nostres aules. Crec que l'aproximació al Sud ha pogut tenir alguna cosa a veure amb el fet que em dediqui a temes d'interculturalitat perquè em va donar una humilitat cultural, de dir tots som iguals o tots som diferents, però ningú és millor o pitjor; m'ha permès entendre les persones i l'impacte de la immigració, naturalitzar el salt intercultural i obrir-me al món.

El viatge va repercutir en el consum de la Sílvia per sempre més, ja que va ser conscient de les poques coses que realment necessita per viure. Intento tenir una vida més senzilla, fent un consum més responsable, comprant productes de Comerç Just, consumint menys energia o utilitzant el transport públic, treballant per la convivència entre cultures, utilitzant la banca ètica o fent un donatiu enlloc de comprar o fer alguna activitat perquè penso amb tanta gent que no ho pot fer, i jo em sento tan privilegiada...

"De tant en tant continuo marxant de Camps; veure la realitat del Sud i sentir com em tracten de bé em dóna força i em motiva a continuar fent coses increïbles, socials, des d'aquí."

El primer Camp suposa un impacte tan gran per la Sílvia que repercuteix directament en la seva persona. A Costa d'Ivori em van sorprendre les dones, amb el coll inflat per la falta de iode en l'alimentació, les cases de fang, la manca d'aigua corrent, d'electricitat... Aquí fent clic ho tens tot, i allà, si vols menjar has de collir l'arròs, tallar la llenya, anar a buscar l'aigua... El canvi al tornar aquí va ser

tan bèstia, que vaig entrar en xoc. Si no hagués anat a Camps i no hagués vist el Sud de tan a prop, no valoraria obrir l'aixeta i tenir aigua, tenir una terra per viure, tenir un sistema de sanitat públic... No seria la mateixa. Ara sóc més altruista, més conscient. Aquesta visió de valorar i ser agraïda per tot el que tenim, pel fet de ser on som i per on vivim, l'he mantinguda sempre. Vaig aprendre a mirar, i des de llavors he vist el món amb uns altres ulls.

5.2.2. Jordi Serra

En Jordi té 42 anys, és casat i pare de quatre fills. És treballador social de formació. Forma part de la direcció nacional d'ERC i és el responsable del partit a la Catalunya Central. És regidor a l'ajuntament de Roda de Ter i conseller comarcal d'Osona. També treballa com a responsable de serveis socials a l'Associació Catalana de Municipis. En Jordi va anar a Brasil l'any 1992 amb el Camp de Solidaritat de SETEM.

L'experiència viscuda amb el Moviment dels Treballadors Sense Terra va marcar el compromís polític d'en Jordi. A São Paulo vaig tenir contacte amb el Moviment dels Treballadors Sense Terra (MST). L'MST era un moviment polític i social conjunt, on la política responia a la força d'un moviment social, cosa que crec que aquí s'havia perdut. Va ser una experiència molt dura veure gent que estava patint per poder menjar, que la seva lluita la portava a ocupar terres i

a enfrontant-se a la policia. Abans d'anar al Camp jo era una persona amb inquietuds polítiques, però el fet de veure aquesta realitat, aquesta lluita, em va empènyer a implicar-me molt més. L'estada a São Paulo i l'MST van marcar profundament el meu compromís polític.

La visita a Pere Casaldàliga durant el Camp de Solidaritat va resultar un fet fonamental pel seu compromís social i personal. La trobada amb Pere Casaldàliga va ser un fet decisiu per tot el que he fet posteriorment. Jo, un jove del primer món, li vaig preguntar què havíem de fer nosaltres per a lluitar contra la injustícia. Ell va contestar que el primer que cal fer és prendre una opció clara, radical i definitiva. Aquestes són les paraules que m'han acompanyat i que marquen la meua vida.

A partir d'aquell moment, vaig prendre un compromís de vida sense mitges tintes, sense acomodar-me. El Camp em va ajudar a fer aquest compromís i a ser conseqüent.

En tornar, el Jordi va posar en pràctica el compromís polític que havia reforçat al Camp de Solidaritat.

Abans del Camp bàsicament m'havia mogut molt en l'àmbit de grups de joves d'Església. El centre parroquial va ser el punt de partida, i em vaig anar involucrant al poble i després al món polític...

Al tornar del Camp de Solidaritat, amb en Joan Soler, pare claretià resident

a Vic, vam vehicular la campanya de donacions del 0,7% del pressupost municipal al Tercer Món, a través del Fons Català de Cooperació al Desenvolupament. Vam aconseguir que 50 ajuntaments de la comarca d'Osona hi participessin.

Vaig treballar 12 anys als serveis socials, en l'atenció primària. Després vaig començar a treballar en un partit com a forma de treballar pel poble. Ara porto 8 anys vinculat socialment a la dimensió política de l'atenció a les persones, serveis socials i salut, en l'àmbit del municipalisme.

El contacte amb el Sud va fer que en Jordi impulsés el codesenvolupament des de l'àmbit municipal.

Quan entro a l'ajuntament i dic: porto cooperació, és una idea que neix del contacte amb el Tercer Món.

També hem estat treballant en el codesenvolupament que neix a partir del nexa entre migracions i desenvolupament, i la inclusió de les persones immigrades com a agents per contribuir al desenvolupament dels seus llocs d'origen.

Des del Consell Comarcal vam aconseguir la construcció d'un centre cívic i de cooperació al Nord del Marroc, d'on venien la major part de les persones immigrades que residien a la comarca d'Osona.

Vaig organitzar una visita amb el Fons, i vaig convidar diversos alcaldes a visitar el centre i la regió. Trobar gent dels teus pobles al Marroc va ser un fet important. Hi va haver alcaldes per als quals aquest viatge va significar un gran impacte, un canvi de xip, per entendre com viu la gent immigrada en els seus països d'origen.

El Jordi en el projecte de construcció d'un centre sociocultural comunitari al Marroc

5.2.3. Albert Daví

L'Albert és professor d'educació física i coordinador pedagògic a l'Institut Jaume Balmes. Des de jove ha estat implicat en moviments socials de base.

Després de passar pel Camp de Solidaritat de SETEM a El Salvador l'any 2000, va tornar-hi per fer-hi de coordinador els anys 2001 i 2002.

Del 2002 al 2008 va formar part del Consell de Camps de SETEM, un grup de voluntaris que treballen per a l'organització i la millora dels Camps de Solidaritat.

A través de l'experiència directa als Camps de Solidaritat l'Albert va reforçar el seu compromís social. Jo portava un bagatge de solidaritat, de Tercer Món... els Camps em van servir per constatar una sèrie de creences. Abans d'anar als Camps, quan col·laborava en una campanya de conscienciació de la població sobre les injustícies, ho feia com un acte de fe. En canvi, quan vaig anar a El Salvador l'any 2000, vaig viure la realitat del Sud i això va donar sentit a aquestes creences que ja tenia. Per exemple, vaig veure la realitat de la dona, que passa moltes hores a la fàbrica i

no pot veure els seus fills. Els Camps em van permetre veure la pobresa de prop. És una misèria diferent de la que ens ensenyen la televisió o el turisme. Amb aquesta experiència podia veure la feina que s'estava fent al Sud. Em va permetre conèixer el país, el tema religiós, la seva història, i em va permetre aprofundir en els efectes que tenen les accions que fem des del Nord. Va ser una experiència molt completa.

L'experiència a El Salvador va empenyer l'Albert a reflexionar sobre el que es pot fer per lluitar contra la injustícia global des del Nord. Els Camps són un moment d'aturada i de reflexió sobre què estem fent des del Nord i les injustícies que generem al Sud. No anàvem a arreglar el món a ningú, sinó a aprendre coses per poder treballar des d'aquí, per unir esforços i poder canviar aquestes injustícies. Però és quan tornes que fas la reflexió, perquè quan arribes aquí et trontollen moltes coses del teu dia a dia: hàbits, creences; et fas més crític amb la teva societat i la teva quotidianitat.

En tornar, l'Albert va sentir l'obligació de sensibilitzar el seu entorn sobre l'experiència viscuda als Camps a partir del seu testimoni. En tornar molta gent vam sentir l'obligació de sensibilitzar el nostre entorn, a través del testimoni, per retornar l'experiència viscuda. Des del Comitè d'El Salvador vam fer una sèrie d'actes oberts en què portàvem gent per fer xerrades sobre les injustícies al món, sempre orientades cap al que es pot fer des d'aquí.

Acció "pastissos solidaris" a l'Institut Jaume Balmes, Nadal 2010

A més, com que sóc educador, també m'he implicat amb els meus alumnes i companys de feina en accions impulsades des de l'institut. Per exemple, per Nadal, fem la campanya "pastissos solidaris". Primer i segon d'ESO fan pastissos, aquell dia ningú porta esmorzar i els venem. Tots els diners els donem a la Fundació Arrels, una entitat que treballa per les persones sense sostre a la ciutat de Barcelona, i els nanos coneixen els voluntaris. Vam decidir apostar per una entitat que treballés al Nord, per aportar la perspectiva del que podem fer des d'aquí per millorar la societat. No sé si aquest enfocament se m'hagués acudit si no hagués anat als Camps.

"Participar al Camp de Solidaritat em va permetre constatar una sèrie de coses, com la desigualtat i el paper que hi juguen les societats del Nord."

Gràcies als Camps de Solidaritat l'Albert va formar un grup d'amics amb qui compartir valors. La coherència aquí és impossible, segurament a tot arreu. Agraïxo molt als Camps el fet d'haver format un grup d'amics amb qui compartim les ganes de canviar el món i hem passat hores junts xerrant de la solidaritat, la igualtat, SETEM, el Comerç Just... Són d'aquests amics que quan et despistes un moment et criden l'atenció; perquè és molt fàcil acomodar-te i s'ha d'anar en compte. És un grup de gent molt crítica i exigent.

5.2.4. Víctor Maeso

El Víctor té 39 anys i està fortament lligat a la vida associativa de la seva ciutat, Manresa, on participa de diverses iniciatives socials.

El seu primer Camp va ser l'any 2003 a Nicaragua on va tornar-hi com a coordinador l'any següent.

També va ser coordinador d'un Camp a l'Índia, el 2006.

Després va participar en el Consell de Camps com a voluntari i actualment forma part de l'equip de SETEM Catalunya.

La descoberta del Sud li serveix per treballar des del Nord. Anar al Sud em va donar una visió més completa del planeta, em va fer adonar que la desigualtat Nord-Sud no és casual, i que qualsevol sector desafavorit no ho és per atzar. Vaig ser conscient que som en un sistema que exclou, assas-sina i empobreix, tant a prop de casa teva com a fora. Amb SETEM vaig poder reflexionar sobre qui són els responsables de la situació de la gent

“Era incoherent estar en el meu temps lliure denunciant el canvi climàtic i 8 hores al dia fabricant tubs d'escapament per als cotxes.”

del Sud i així poder identificar contra qui i on podia actuar des del Nord per canviar-la.

Els Camps van significar per al Víctor un canvi personal irreversible quant a hàbits i actituds. Abans dels Camps la meua actitud ja era molt crítica amb certs aspectes de la societat, sobretot amb aquells relacionats amb el consumisme. Anar-hi em va permetre adquirir una visió més completa del que passa al planeta, comprendre la globalitat, i prendre encara més consciència de com afecta el nostre consum. Vaig comprendre que certes actituds i hàbits de consum tenien efectes sobre el planeta i sobre els pobles del Sud en concret.

Conseqüentment, vaig incorporar nous hàbits, molts dels quals ara estan consolidats, d'altres en procés; d'altres, pot ser que no hi arribin a estar mai... Però aquest camí que vaig prendre és irreversible, és impossible tornar al moment previ a la descoberta de SETEM. El Camp és un punt d'inflexió, un abans i un després. Va ser un any de descoberta molt gran, que va arribar fins al punt de canviar-me la vida i portar-me on sóc ara.

Per ser coherent amb la seva nova realitat i als seus principis va canviar d'àmbit professional. La meua vida es va transformar.

Vaig començar a fer de voluntari en una ONG i de 2003 a 2007 vaig col·laborar amb SETEM coordinant Camps i formant part del Consell

Mercat d'intercanvi a Manresa, una de les iniciatives socials en què participa en Víctor

de Camps. Aquest procés va culminar quan vaig decidir deixar la feina d'enginyer a una multinacional -insostenible i incompatible amb l'activitat que duia a terme al meu temps lliure- i posar-me a treballar al tercer sector, amb les dificultats que això suposava. Em vaig formar en aquest sector per completar la motivació i contrarestar la manca d'experiència. Vaig començar a treballar a l'Àrea de Solidaritat de l'Ajuntament de Manresa a través d'un pla d'ocupació i seguidament vaig entrar a treballar a SETEM.

Després d'un primer moment d'idealització del Sud i d'una etapa embriagat per l'experiència a Nicaragua, el Víctor va deixar enrere la utopia. Als Camps vaig conivir amb les famílies i vaig poder absorbir l'estil de vida nicaragüenc. Trobava tan injust que estiguessin en aquelles condicions que vaig idealitzar-los i vaig pensar que hi tindria unes relacions per tota la vida. Amb el temps em vaig adonar que aquest vincle que em semblava una cosa única estava

amplificat per l'emoció del moment. En adquirir una visió més precisa de com funciona la realitat i veure com de difícil és canviar les coses vaig deixar de tenir una visió tan utòpica.

Es va integrar a la delegació de Manresa amb els seus companys de Camp, amb qui hi té un vincle afectiu. Les persones que vaig acompanyar a Nicaragua el 2004 s'han convertit en persones molt importants a la meua vida, en amics molt grans. Quan vam tornar ens vam integrar a la delegació de Manresa i vam començar a treballar com a extensió de SETEM Catalunya, portant les seves campanyes i activitats al territori. Teníem ganes de denunciar i vam ser molt creatius i pioners durant molts anys perquè teníem morro i imaginació. Des de llavors he estat implicat en iniciatives socials a Manresa.

HIŠ TO RIES DE VIDA

5.2.5. Ignasi Boleda

Parlem amb l'Ignasi, participant l'any 1993 al Camp de Solidaritat de El Salvador, i qui ha sabut aplicar tant en la seva vida quotidiana com a l'activitat associativa i professional els aprenentatges adquirits al llarg de l'experiència.

Resident a Centelles, Osona, l'Ignasi compagina la seva professió d'enginyer industrial amb la dedicació familiar i l'amor per la naturalesa.

L'experiència viscuda al Camp de Solidaritat va permetre a l'Ignasi conèixer un model organitzatiu molt més participatiu, al mateix temps que va obrir-li les portes del Tercer Sector. El Camp d'El Salvador em va permetre viure de primera mà el que és el Tercer Sector. Vam conèixer cooperatives de camperols, i això em va ensenyar molt. La seva forma d'organitzar-se era completament assembleària, ho decidia tot el poble; era un model molt diferent del de l'empresa privada on treballa-

va. Les decisions es vivien molt més de primera mà, i no es delegaven. L'experiència va ser veritablement un punt d'inflexió.

Després del Camp de Solidaritat, l'Ignasi va traduir aquests aprenentatges en forma d'implicació en el moviment associatiu, fins el punt de convertir-se en el primer president d'Oikocrèdit. En tornar del Camp vam crear el primer comitè de països de SETEM, que era el d'El Salvador. Vam fer difusió amb jornades de solidaritat, xerrades, etc. També em vaig involucrar en el Comitè sobre el deute extern, i en el comitè d'Amèrica Llatina a Osona.

També vam crear els comitès pel 0,7%, on es demanava que els governs destinessin aquesta quantitat del PIB en Ajuda al Desenvolupament. El moviment del 0,7%, es va dur a terme d'una forma molt assembleària, que gràcies als Camps ja coneixia.

Durant molts anys vaig ser president d'Oikocrèdit, vaig estar en el llançament de l'associació a Catalunya. Tota aquesta participació en la vida associativa està relacionada amb el fet d'haver fet el Camp, que em va obrir els ulls i em va empènyer a involucrar-me socialment. De fet, molta gent que va fer aquell Camp continua fent coses a nivell d'implicació social.

"Passar pel Camp m'ha ajudat a reflexionar sobre els valors que vull transmetre als meus fills per tal de ser un exemple per a ells."

Encara més, els aprenentatges del Camp de Solidaritat estan presents en la seva realitat més quotidiana. Em va quedar una determinada cons-

ciència social que he intentat aplicar amb major o menor mesura. El Camp no et canvia, a la majoria de gent com a mínim, però sí que t'ajuda a fer coses, i crec que un gran avantatge és que ho he pogut viure en parella, i després ho vius també amb els fills. A El Salvador les coses es prenen en calma, i també se n'aprèn, d'això. És molt difícil d'aplicar aquí, però vulguis que no sempre ho tens una mica present. Va ser molt interessant tota aquesta forma de viure, de seguir l'horari del sol, i el fet de que no tenen tampoc moltes coses a fer. Ara ho estic aplicant als meus nens, que aprenem també a avorrir-se de tant en tant, i que no sigui tot a un ritme tan intens. Això t'ensenya que tampoc no passa res si no es fa res.

Viure en primera persona la realitat dels camperols d'El Salvador, el valor de la convivència. Compartir el dia a dia amb aquella gent em va ajudar a comprendre millor la realitat d'allà. Treballes amb ells, i això et serveix per a conèixer-los molt millor. És important tenir en compte que tu no vas a ensenyar-los res, perquè òbviament no tens coneixements d'agricultura. Simplement els ofereixes el que tu tens, la mà d'obra, l'ajuda. Això t'uneix molt més a la gent que t'acull. El que vam anar a fer va ser col·laborar, compartir, fer la feina que es fa allà. Seria molt diferent si anessis a ensenyar quelcom que tu ja saps ja que la teva relació amb la gent d'allà canviaria, seria menys igualitària. En canvi, el que anem a fer al Camp és a aprendre, tot i que aquesta filosofia no l'entens del tot fins que has tornat del Camp de Solidaritat.

L'Ignasi amb un camperol d'El Salvador

HISTORIES DE VIDA

5.2.6. Enric Madrigal

Gerent de la Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya i consultor en Responsabilitat Social Corporativa, l'Enric va participar en el Camp de Solidaritat de Valparaíso, Xile, l'any 1992. Després del Camp de Solidaritat, l'Enric va deixar els estudis d'enginyeria informàtica per dedicar-se plenament al treball amb les persones.

L'experiència al Camp de Solidaritat va representar un gir en la trajectòria professional de l'Enric.

Jo estava acostumat a treballar amb màquines, estudiava enginyeria informàtica, i fruit de les inquietuds que tenia i de les tasques que vam dur a terme al Camp de Solidaritat vaig tas-

“SETEM em va obrir la via del coneixement de la realitat del Tercer Món, d'uns valors i una manera de viure que després a mi m'ha anat transformant personalment.”

tar el que era treballar amb persones. Em vaig adonar que jo tenia coses per aportar als altres. Va ser així que vaig deixar l'enginyeria informàtica per dedicar-me a l'educació social. El Camp em va fer veure el fet de treballar en projectes i per a les persones.

El Camp de Solidaritat va facilitar a l'Enric tornar múltiples vegades als països del Sud. En començar a estudiar educació social em vaig començar a replantejar determinades qüestions referents a la cooperació internacional. Això va culminar amb les pràctiques professionals d'educació social, que vam muntar amb uns companys a través del contacte personal que jo vaig fer amb una universitat de Guatemala. Així, me'n vaig anar amb una companya durant 6 mesos a San José Poaquil, a l'altiplà guatemalenc a fer les pràctiques d'educador. Va ser una experiència més dura i continuada que els Camps, que ens va permetre acabar molt integrats en la comunitat. Paral·lelament, en tots aquests anys, vaig tenir la possibilitat de viatjar pel meu compte a Mèxic, a Guatemala diverses vegades, a Cuba, a República Dominicana i a El Salvador.

L'Enric no ha deixat d experimentar en nous àmbits professionals dedicats a la transformació social: educador social, docent, gerent i consultor en responsabilitat social corporativa.

Un cop acabada la carrera, vaig treballar durant tres anys com a educador social, en un projecte de real·lotjament de famílies gitanes al barri de Via Trajana a Sant Adrià de Besòs, compaginat sempre amb la docència. Va ser una gran experiència, però molt complicada. En acabar vaig decidir dedicar-me de ple a fer docència. Vaig estar fent reforç per a estudiants d'enginyeria in-

Jornada de Voluntariat Corporatiu Ambiental

PROGRAMA

10:00h - 10:30h: Benvinguda i presentació
10:30h - 11:30h: Xerrada: "El voluntariat corporatiu ambiental: eines i eines"

L'Enric en un acte de la Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya

formàtica, i més tard he impartit classes en cursos de formació professional, en un MBA i per Internet.

Arran de les experiències als Camps, les meves inquietuds em van portar a involucrar-me en temes de Responsabilitat Social Corporativa i vaig fer un Màster de Responsabilitat Social. Paral·lelament vaig entrar a la Xarxa de Voluntariat Ambiental de Catalunya com a gerent. El 2008 vaig fer un MBA, i després em va sortir un projecte del Departament de Treball, l'RSE-PIME, per fer una consultoria a 30 PIMES en temes de Responsabilitat Social Corporativa. Actualment estic engegant el meu propi projecte de consultoria sobre acció social de les empreses i voluntariat corporatiu.

Amb tots aquests aprenentatges, l'Enric ha sabut fer de la seva tasca professional una acció transformadora per al conjunt de la societat.

A mi no m'agradava parlar de solidaritat, perquè no és un tema de solidaritat, sinó de justícia, i s'ha de treballar des d'aquí per aconseguir aquest concepte de justícia. Això implica un procés de transformació personal de la gent. El simple fet que una persona se senti tractada com a persona, ja és un acte transformador.

Si agafes els treballadors d'una empresa i els fas fer una dinàmica perquè parlin i facin un procés d'introspecció, molts al·lucinen. Veuen que tenen una possibilitat de mínima vida interior, descobreixen diferents matisos del seu lloc de treball, la qual cosa representa tot un nou món. Només que surtin del seu àmbit habitual, descobreixen noves formes de tractar amb les persones, de treballar, etc. Crec que a mesura que transformes les persones, transformes una mica la realitat social.

5.2.7. Emili Aldabó

Després de participar en els Camps de Solidaritat de Dominicana el 2003 i el 2005, i en els de Bolívia el 2004 i el 2007, l'Emili ha impulsat de forma continuada la vinculació dels socis amb l'activitat de SETEM. Actualment és membre de la Junta de SETEM, tasca que compagina amb la vinculació a la Junta de Justícia i Pau i amb la seva activitat professional.

La vinculació de l'Emili amb la vida associativa de SETEM va ser immediata, al mateix temps que li va obrir les portes a noves formes de vida associativa. Abans d'anar als Camps estava vinculat a un cau, en l'àmbit de l'educació en el lleure, i va ser a través dels meus companys que hi tenia que vaig conèixer SETEM. Hi vaig anar per primer cop el 2003, i a partir d'aleshores em vaig implicar amb SETEM per impulsar el paper del soci i la seva vinculació amb l'entitat: que els voluntaris s'involucrin

“La solidaritat passa primer per un mateix. És més una actitud d'escoltar que de dir als altres què han de fer.”

en les campanyes, que surtin al carrer, que s'associïn amb altres grups, que es creïn comitès, etcètera.

Just després de tornar del Camp del 2003, vaig estudiar el màster en Desenvolupament Internacional de SETEM, i vaig fer les pràctiques de final de màster a Justícia i Pau. Això va permetre que em relacionés amb la creació i la difusió del Fòrum Social Català. Encara continuo vinculat a Justícia i Pau, ja que formo part de la seva Junta.

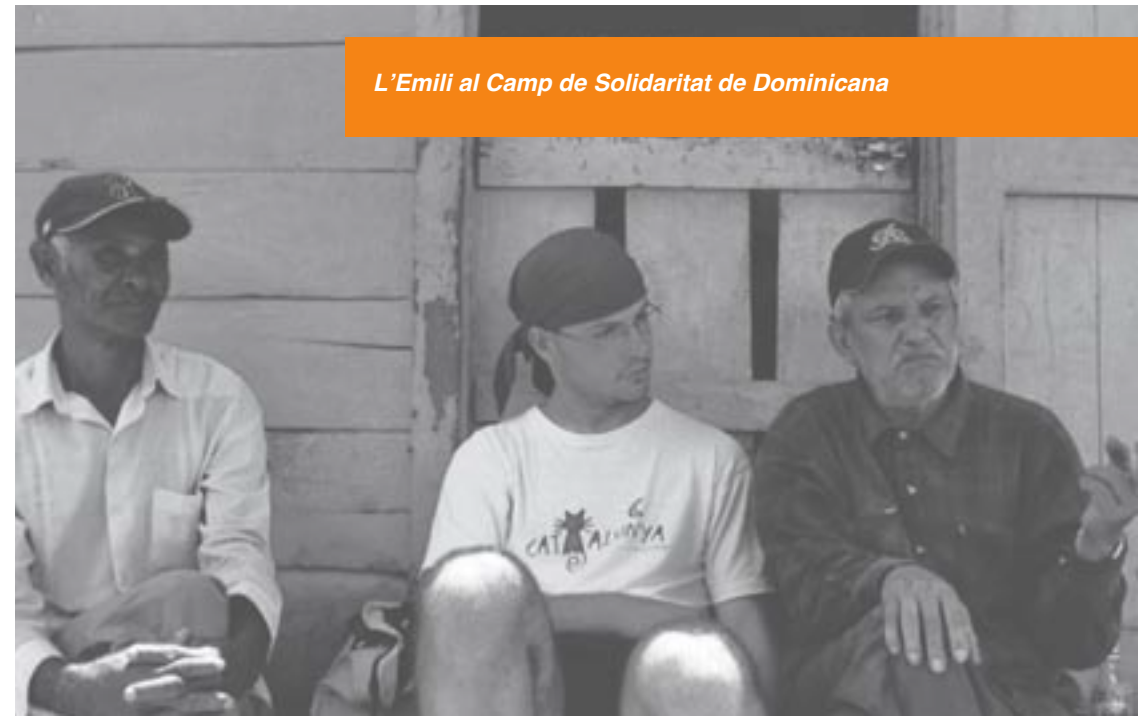
L'experiència adquirida després de cinc anys participant als Camps de Solidaritat, han servit perquè l'Emili tingui molt clar els coneixements adquirits a nivell de relacions humanes. En el fons, el que fa SETEM és fomentar la relació de persona a persona, la convivència amb la gent del Sud; i el vincle humà que això genera és molt bonic. En el meu cas, jo he tornat a Dominicana molts cops perquè allà hi tinc amics reals, sense la interferència dels diners. Diria que el principal canvi que em va propiciar els Camps va ser aquí, en la forma d'entendre les relacions humanes.

Això ho he notat especialment en el tracte amb les persones immigrades, on ara sóc una persona més oberta. He vist que a partir dels Camps de Solidaritat tinc més curiositat per la seva situació, n'he augmentat el tracte, i em pregunto els perquè de la immigració.

Paral·lelament a l'experiència en primera persona, l'Emili considera vital poder-la compartir amb els companys de viatge. És bàsic l'acompanyament de gent al llarg del viatge. El fet de compartir la teva inquietud amb els altres companys et permet assolir un grau de maduresa. A més, la diversitat del grup t'ensenyava noves formes de fer, i en el nostre cas, per exemple, el fet que hi participés un company musulmà, ens va ensenyar molt sobre la seva cultura. Al final, els moments que més et queden són els de convivència de grup, i fins i tot diria que és tant important el grup com el què faràs al Camp. Segurament és per tot plegat que encara ara conservo molts dels amics amb els quals vaig compartir Camps.

Així mateix, els Camps de Solidaritat van representar un gran aprenentatge a nivell de consciència social. Els Camps em van servir per posar noms i cognoms a la pobresa. Coneixia el perquè de la pobresa, però el fet de tractar-la en el teu dia a dia, de viure amb ella, t'ajuda a entendre millor els mecanismes que la provoquen. Al mateix temps, aquesta experiència em va fer canviar l'actitud paternalista que tenia respecte a la solidaritat. Això em va permetre madurar una inquietud ja existent, que ja em venia de la meua etapa prèvia al cau, la qual cosa em va ensenyar a viure el compromís també a Catalunya.

L'Emili al Camp de Solidaritat de Dominicana

5.2.8. Ludovic Nau

El Ludovic fa sis anys que viu a Barcelona. És economista i a França havia estat involucrat a ATTAC i havia participat en el Fòrum Social Europeu a París. Va realitzar el seu primer Camp de Solidaritat amb SETEM el 2008 a Senegal i el segon l'any 2009 a Mèxic. Des de llavors està vinculat al Consell de Camps de SETEM com a voluntari i ha participat en l'elaboració del nou Pla Estratègic de l'entitat.

Els Camps de Solidaritat van suposar un sotrac cultural per al Ludovic i van despertar la seva curiositat per altres cultures. Durant el Camp estàs en estat de xoc, et comportes de forma curiosa perquè estàs fent descobriments tota l'estona. Penses molt en totes les diferències, però també en el fet que totes aquestes diferències culturals tampoc ens diferencien tant, sinó que en el fons tots som humans. Els Camps de Solidaritat són una for-

“Penses en les injustícies socials, en com enfocar els problemes del Sud a partir de canviar els problemes del Nord.”

ma de veure el país, de conèixer una altra cultura, de fer un intercanvi cultural. Per exemple, a Mèxic, la relació amb les persones era difícil, perquè t'has d'anar guanyant la seva confiança a poc a poc i no pots parlar de coses molt profundes d'entrada.

Els Camps de Solidaritat van contribuir que en Ludovic reflexionés profundament sobre la desigualtat al món i també a nivell personal i d'estil de vida. Quan convius amb les persones del Sud et preguntes si tu podries viure com elles, per què tot és tan injust... reflexiones sobre com pots ajudar-les, si és millor que es desenvolupin com tu o tu com elles... Tot s'ha de veure en el seu context; suposo que un entremig seria el millor. Reflexiones. Reflexiones sobre tu. A Mèxic sobretot vaig reflexionar a nivell personal. Reflexiones sobre fer menys coses i gaudir-les més, sobre canviar el teu ritme de vida. Et plantejes com vols viure a través de veure altres cultures i maneres de viure.

Per al Ludovic, la vivència als Camps de Solidaritat requereix un temps d'assimilació. Quan tornem, els participants diem que tot el que hem viscut és molt intens. He canviat, dius, però no saps definir ben bé en què. Suposo que tens un xoc cultural, i això et fa canviar, però la gent no ho sabem explicar. Potser necessites uns anys per veure com afecten la teva vida aquestes experiències. Jo, de moment, he après a

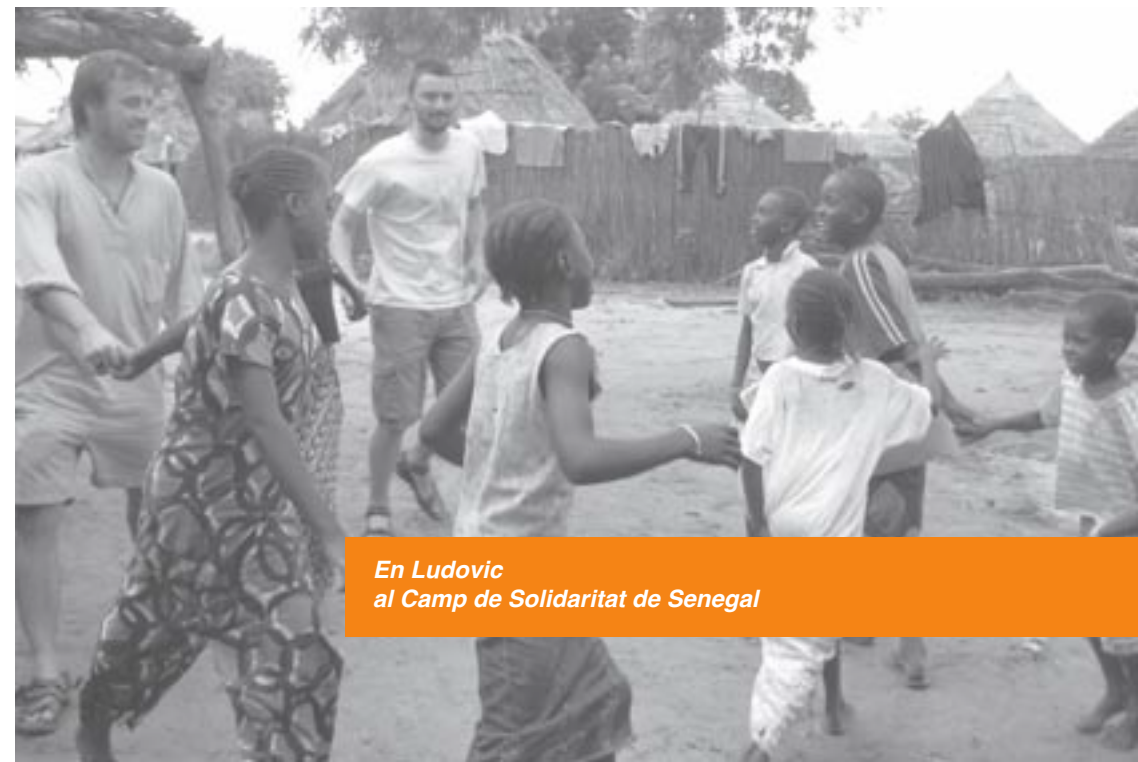
viure més relaxat, a un altre ritme.

Després dels Camps, en Ludovic ha reprès el seu activisme amb molt més compromís. M'he tornat molt activista. L'important és que tu canviïs i així fer un efecte dòmino. Si vas a predicar no vas enlloc, en canvi, amb el teu comportament sí que pots donar exemple i propiciar el canvi social. M'acabo de ficar en una cooperativa de consum, per exemple, i cada setmana hi vaig, tant a la cooperativa com a SETEM.

En Ludovic ha trobat el seu lloc a SETEM i el seu entorn, i també una manera de fer. A Barcelona no havia trobat una associació on implicarme. Quan vaig tornar dels Camps, a SETEM vaig trobar un grup de gent amb ganes de fer coses i amb qui

compartim idees sobre justícia social, consum responsable, etc.; un cop aquí ja coneixes cada cop més gent i fas més coses.

Ara estic bastant implicat com a voluntari, a la delegació de Barcelona. Amb el voluntaris fem cicles de cinema, un curs d'introducció a la solidaritat, performances, accions de carrer per a les campanyes de sensibilització, etc. També he participat com a voluntari en l'elaboració del Pla Estratègic. A més, estic al Consell de Camps. Aquí fem entrevistes a les persones que tornen, ajudem a la formació, fem avaluacions dels Camps, etc.

En Ludovic al Camp de Solidaritat de Senegal

HISTORIES DE VIDA

5.2.9. Cristina Xalma

La Cristina viu a Madrid des de l'any 2007 i treballa a la Secretaria General Iberoamericana. Aquesta professió la combina amb d'altres activitats relacionades amb l'àmbit de la cooperació al desenvolupament, principalment d'Amèrica Llatina: la seva passió. Va realitzar tres Camps de Solidaritat (dos com a coordinadora a Guatemala els anys 1996, 1998 i 1999.

L'experiència als Camps fa que la Cristina potènci la seva sensibilitat respecte a la pobresa i a les injustícies. Des d'abans d'anar als Camps volia entendre per què el món funciona així, per què el fet de néixer a un lloc o a un altre et condiciona la vida, per què existeixen rics i pobres, i anar als camps em va aguditzar aquesta sensibilitat. Mentre hi hagi coses que estiguin malament un dels motors vitals ha de ser la ca-

pacitat d'indignació, de ser sensible a la injustícia i que aquesta et remogui. Has de pensar que no es pot consentir, i què pots fer per canviar-ho. Els Camps també em van fer adonar que com a individus formem part d'un entramat, i que la meua contribució -per petita que sigui- pot ser important.

La Cristina intenta complir amb el seu compromís contra la injustícia i la desigualtat en el seu dia a dia. En tots els meus vessants procuro que hi hagi una actuació coherent, integral, que es complementi d'alguna manera i que sempre estigui dirigida cap a l'objectiu de promoure la justícia i evitar la desigualtat.

Com a consumidora escullo aquells productes generats en un model productiu sensible a la pobresa i a l'explotació, i vull saber si amb el meu consum dono suport a un model de producció que explota o no a la gent, per poder-me revelar en contra del que no m'agrada.

Utilitzo el meu vessant de ciutadana de forma activa participant a les manifestacions o concentracions que lluiten per les causes que defenso. També faig servir el meu vessant com a votant, perquè el meu vot serveixi per donar suport a aquelles opcions que jo crec que permeten transformar aquesta realitat. En el meu vessant professional també procuro ser coherent amb els meus

valors de justícia, tant quan faig una classe a la universitat, com quan faig

una conferència o contribueixo a dissenyar una política econòmica per a un govern.

Els Camps de Solidaritat van obrir el camí perquè la Cristina s'especialitzés en Amèrica Llatina i centrés la seva trajectòria professional en la realitat d'aquest continent. Abans d'anar als camps vaig estudiar Economia i quan vaig tornar em vaig doctorar en Economia Internacional i Desenvolupament Econòmic. Em vaig especialitzar en economia Cubana (país on vaig viure dos anys) i tot seguit vaig anar a viure a Veneçuela per treballar en temes de polítiques econòmiques al Ministeri d'Economia i Planificació. Posteriorment vaig realitzar projectes de recerca sobre Comerç Just i cooperació i imparteixo classes sobre desenvolupament. Des de l'any 2007 treballa a la Secretaria

ria General Iberoamericana, on elaboro l'Informe de la cooperació Sur-Sur en Iberoamèrica, que m'entusiasma perquè m'agrada la investigació, la cooperació, el desenvolupament i l'Amèrica Llatina, i aquí ho tinc tot.

Conviure a les comunitats durant els Camps li aporta beneficis a l'àmbit professional. Per transmetre determinats missatges en una classe és important haver viscut aquest tipus d'experiència. Així també, a la meua feina actual m'adono que el tipus de relació que tinc amb la gent del Sud és molt més fluida, més pròxima, i sóc capaç de captar determinades sensibilitats culturals perquè les he viscut i compartit amb ells.

5.2.10. Àlex Loza

Entrevistem l'Àlex durant una de les setmanes a l'any en què visita Catalunya.

Viu a Asunción, Paraguai, on dirigeix la Fundació Alda.

Aquesta és una entitat dedicada a millorar la qualitat de l'educació i la vida dels nens, els joves i les comunitats educatives de Paraguai.

L'Àlex va anar a Paraguai per primer cop el 1994 amb el Camp de Solidaritat de SETEM.

L'experiència viscuda als Camps de Solidaritat va influir en què l'Àlex decidís implicar-se socialment. Durant el Camp de Solidaritat de SETEM el 1994 vam visitar un internat amb 600 nens i nenes. Ens vam quedar tan encantats amb la feina que feien que el 1996 vam tornar-hi per realitzar un Camp específicament en aquest orfenat. Vam anar-hi un mes i després, quan vaig acabar la carrera d'empresarials hi vaig tornar per a quedar-m'hi un any i mig.

"Amb la meva dona vam decidir viure allà on poguéssim ser més útils."

Si el Camp de Solidaritat ha representat alguna cosa per a tu, no pots ser tan egoista com per quedar-t'ho només tu, i per això nosaltres vam fer un esforç. Quan amb la meva dona vam haver de decidir on establir-nos, vam pensar que podíem ser més útils a Paraguai.

Els Camps de Solidaritat li van obrir la porta per a dedicar-se a la cooperació internacional. Quan vam tornar del Camp el 1994 vam crear una associació vinculada a SETEM per poder continuar enviant voluntaris a Paraguai. A partir de l'experiència amb el Camp de Solidaritat vaig començar a fer un màster en economia social.

La que ara és la meva dona, la vaig conèixer a l'orfenat. Abans que sortísim junts li havien donat una beca per estudiar un màster a València. Quan vam acabar els màsters, ens vam casar i vam anar a viure a Asunción.

A Paraguai vaig treballar portant la comptabilitat d'una escola de l'any 2000 al 2005. A finals de 2004 la Fundació Alda -que treballa a Catalunya i a Paraguai- em va contractar com a director.

Treballen, des de Paraguai, en la millora de l'educació dels joves amb més dificultats; tant als districtes més pobres d'Asunción com a zones rurals. Paraguai és un dels països més pobres d'Amèrica Llatina. És un país on les desigualtats i els contrastos són molt grans. La despesa social per habitant és molt baixa. A les zones més po-

bres es donen conflictes familiars i dificultats en el desenvolupament del dia a dia dels infants.

A la Fundació Alda treballem per la millora de la qualitat de l'educació (participació dels pares, millora de la formació dels mestres, integració de tots els agents del barri a l'escola, etc.). També lluitem per convertir l'escola en un lloc de referència per a la comunitat i revaloritzar el valor de l'educació. Això també ha contribuït a que els mestres s'involucrin més en l'escola. També tenim diversos projectes d'educació no formal, que són diferents segons les edats dels infants.

Involucrem a l'Ajuntament en el projecte, hem creat un grup d'autoritats locals on participen policies, bombers, persones de l'àrea de salut, etcètera, i a partir d'aquí s'ha creat el Consejo Municipal por el Derecho de la Infancia. Hem incorporat la infància a l'agenda pública.

L'experiència als Camps de Solidaritat i la vida a Paraguai han contribuït a la seva reflexió a nivell de valors. Un cop allà t'adones de la condició de privilegiat que tens. Per exemple, el fet d'haver tingut formació et fa més lliure –no et deixes influenciar tant, ...–.

Dins dels meus valors de responsabilitat, d'esforç, de constància, de tenacitat que ja tenia, també hi ha valors de ser conscient de la realitat on vius, i ser conscient de ser un privilegiat. M'involucro molt amb el què faig, i amb la feina d'Alda.

L'Àlex en una de les activitats organitzades per la Fundació Alda, a Paraguai

5.2.11. Conxa Bugié

La Conxa és una reconeguda neuropediatra. A Catalunya, entre altres projectes, ha impulsat la creació dels centres de desenvolupament infantil i atenció precoç (CDIAP) i ha presidit l'Associació Catalana d'Atenció Precoç (ACAP). Funda l'any 1997 l'Associació Castellví Solidari - Junts podem, des de la qual ha impulsat diversos projectes a Bolívia; país que va conèixer a través del Camp de Solidaritat de 1993.

Sempre ha estat motivada per conèixer la realitat del Sud. La mou la voluntat d'acabar amb les desigualtats i de fer quelcom útil per la societat. Jo ja tenia la motivació, però em vaig casar, vaig tenir fills, i no va ser fins que es van fer grans que m'ho vaig poder tornar a plantejar. Sempre he tingut aquesta voluntat d'aportar, també quan estudiava per metge volia fer una tasca útil a nivell social. El que m'ha fet moure és la voluntat que totes les persones tinguin

“Jo sabia que res seria igual després de conèixer directament altres realitats, però sabia que per mi era indispensable conèixer-les.”

els mateixos drets, tot el que porta a desigualtat és injust. Per aconseguir-ho caldria canviar a nivell d'estructura però sé que no està al meu abast, de manera que intento canviar una mica la vida d'algunes persones.

Arran de la participació al Camp crea l'Associació “Castellví Solidari”, per tal de col·laborar amb institucions i professionals de Bolívia en diversos projectes.

Al Camp vaig estar col·laborant amb l'escola d'educació especial Chrislain Dubé. En tornar, vam realitzar un agermanament entre aquesta entitat i la Fundació Aspasim – Vicenta Verdú, amb l'objectiu de compartir experiències i aprenentatges.

A Castellví vam promoure la causa i la gent s'hi va implicar, de manera que el 1997 vam crear l'associació Castellví solidari on duem a terme diferents projectes: a Oruro col·laborem de forma econòmica i professional amb projectes d'atenció de nens i nenes amb discapacitat i a Potosí donem suport econòmic a projectes de desenvolupament a zones rurals.

En concret, a Oruro vam crear el primer centre d'atenció precoç, juntament amb el Comité Nacional y Departamental de la persona con discapacidad. També col·laborem donant infraestructura a nivell sanitari, educatiu i de rehabilitació

a una institució que té internes 50 persones amb discapacitat.

Vam crear una unitat educativa especial amb 30 nens sords dins d'una

escola pública regular, que no tenia nens amb discapacitat. Hem mantingut el nostre suport durant deu anys i l'experiència ha estat tant positiva que de forma progressiva l'Estat va anar assumint aquest treball. Ara ens hem implicat en la construcció i la consolidació d'una USE (Unitat de Suport a l'Educació especial) en una altra escola ordinària. En aquest cas s'hi integren nens i nenes amb paràlisi cerebral, sense un retard mental important però amb dificultats instrumentals.

Vam identificar la necessitat de formar la gent que treballava en l'àmbit d'atenció precoç a infants amb discapacitat. Per això vam posar en marxa amb la Universitat Tècnica d'Oruro una nova carrera de Técnico superior en atención temprana y educación infantil amb professionals altament

qualificats que van acceptar rebaixar el seu salari, fins i tot fer-ho de manera altruista per facilitar-ne l'accés. Aquest any n'ha sortit la primera promoció.

La Conxa reconeix que Bolívia li ha canviat la vida. En els darrers anys la meua activitat acadèmica o científica ha anat cedint lloc a activitats relacionades amb la cooperació. Un altre “efecte Bolívia” ha estat el fet de tenir dificultat per compartir, sense sentiment de culpa, determinades activitats -fins i tot amb amics- quan aquestes generen despeses econòmiques prescindibles i innecessàries ja que comparo quantes coses es podrien fer a Bolívia amb els diners.

La Conxa a l'aula Kurmi per a infants amb Paràlisi Cerebral que fa possible la seva integració a una escola ordinària, en el seu primer aniversari. Oruro.

5.2.12. Eduard Ballester

L'Eduard és director de la Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament (FCONGD) on treballa des del 2000.

L'any 1995 va participar en un Camp de Solidaritat de SETEM a l'Índia amb la seva dona.

Amb Veterinaris sense Fronteres va anar a l'Amèrica Central al 1994 i, dos anys després, va tornar-hi amb la seva dona per una estada de quatre anys, entre 1996 i el 2000, en un marc de cooperació internacional.

Els Camps de Solidaritat van formar part d'una experiència que els va donar seguretat per a dedicar-se a la cooperació. La meua dona i jo estàvem fent un replantejament de vida: teníem clar el gir cap a l'àmbit social però volíem saber si era possible dedicar-s'hi a nivell professional, i tot el què això implicava.

En concret, ens plantejàvem dedicar-nos a la cooperació i vam demanar consell perquè en aquell moment no hi havia massa formació ni informació sobre el tema. Tothom ens va dir que la millor manera de saber-ho era marxant i fer l'experiència sobre el terreny.

El 1994 vaig anar a l'Amèrica Central amb Veterinaris Sense Fronteres i l'estiu de 1995 vam marxar a Bombai, a l'Índia, amb SETEM. Ambdues experiències ens van donar la seguretat per començar el 1996 una estada de quatre anys amb Veterinaris Sens Fronteres com a cooperants.

L'experiència al Camp va ser molt enriquidora per l'Eduard perquè el va ajudar a superar estereotips, sentir empatia, relativitzar... Els Camps de Solidaritat permeten veure altres situacions de vida, posar cara als números de la pobresa, sentir empatia amb el que està passant, entendre-ho una mica. A la Índia hi ha molts contrastos: nosaltres vam estar en una escola rural enmig de la natura veient com treballaven amb els nanos. També vam estar a la ciutat, amb prostitutes i les seves filles, nens en situació de risc i nens del carrer. Teníem les dues visions, la del camp i la de la ciutat. Hi havia situacions molt dures, però tu ets una persona estrangera i has de relativitzar.

El grup va desenvolupar un paper important per comprendre l'experiència viscuda i perllongar-la més enllà del Camp de Solidaritat. El paper del grup va ser important per compartir experiències. Per exemple, al Camp hi havia l'Asha Miró que ens va explicar que era la primera vegada que tornava a l'Índia després de vint anys. La vam acompanyar a l'orfenat on havia viscut abans de ser adoptada i va ser molt interessant poder ser testimoni del retrobament. Uns anys més tard va escriure un llibre sobre la seva experiència.

Un moment de jocs amb els infants de l'escola rural a l'Índia

Ens trobàvem una realitat molt dura. La part més amable era l'escola rural. A la ciutat acompanyaves l'assistent social a fer la seva feina. Era molt dur veure, per exemple, prostitutes encadenades. Després tenies la sort de poder parlar amb el grup de les situacions que veies o de coses que no entenies i et permetia compartir reflexions. Compartir aquesta experiència va fer molt perquè encara ens seguim veient.

"Participar en el Camp de Solidaritat va ser un pas per veure si em podia dedicar a l'àmbit social. També em va aportar unes amistats, capital social"

Ens trobem cada cert temps i també ens fem trucades per veure com estem, som amics. El grup que es va crear al Camp és gent que saps que no et fallarà, que et pot entendre, i amb qui pots compartir les teves inquietuds socials, perquè han tingut aquesta experiència, l'entenen i la recorden, i també, d'alguna forma, els va canviar la vida.

Després del Camp i de diverses estades, l'Eduard va decidir treballar en la cooperació des del Nord. Van ser unes experiències molt enriquidores i em van canviar la perspectiva de moltes coses. L'any 2000 vaig tornar de l'Amèrica Central i vaig començar a treballar en cooperació, però des d'aquí, a la Federació Catalana d'ONG per al Desenvolupament. Aquesta dedicació la relaciono amb valors com la coherència, la tolerància, o la solidaritat. Intento que estiguin presents a la meua vida, a la feina i també intento que els meus fills s'adonin, amb el meu exemple, que sí que es pot fer quelcom per canviar la realitat.

5.2.13. Anna Pitarch

L'Anna va estudiar magisteri i logopèdia. Actualment és mestra en una escola bressol municipal del barri de Gràcia, tot i que durant 28 anys va treballar al barri d'El Polvorín.

Fa anys va iniciar el seu voluntariat al Racó de Tercer Món del SIPAJ (Servei d'Informació i Promoció d'Activitats Juvenils). L'any 1992 va participar a través de SETEM i de l'Associació Araguaia en un Camp de Solidaritat a Brasil. Del 1993 al 1995 durant els estius va coordinar diversos Camps a Bolívia, fins que el 1995 i fins el 1999 va decidir realitzar estades de llarga durada en aquest país i col·laborar en diversos projectes educatius. Des de llavors viatja a Bolívia cada dos anys per continuar l'acompanyament dels projectes i de les persones que la van acollir.

L'Anna va quedar vinculada per sempre més amb Bolívia arran de les seves estades als Camps de Solidaritat i de llarga durada de SETEM. Al Camp del 1993 vaig conèixer una parròquia a El Alto, a l'altiplà bolivià, que tenia pocs projectes socials, però molta demanda per

part de la gent. Al 1994 vaig tornar-hi amb un grup i quan estava a punt de marxar, van signar un conveni amb una entitat local per muntar una escola bressol i em van dir: "que bé aniria que et quedessis un temps". Vaig parlar amb SETEM i al 1995 va ser quan vaig fer la meua primera estada de llarga durada en aquesta parròquia. Després, cap al 1999, em vaig plantejar quedar-me a Bolívia o tornar a Barcelona. Vaig veure que era difícil continuar-hi com a voluntària; i quedar-m'hi per sempre... també era difícil. Així, doncs, la solució va consistir a tornar-hi cada dos anys per lliure.

"El lloc que m'ha arribat al cor està a 4.100 metres, i jo tinc mal d'alçada."

El seu vincle amb Bolívia continua essent possible gràcies a l'esforç i la dedicació personal que l'Anna posa en la seva vida quotidiana. Hi ha molta gent que parla de la meua història amb Bolívia com una història d'amor; ja dura 17 anys. Per mi Bolívia no ha estat un parèntesi d'uns quants anys, per mi hi continua essent, hi continuo lligada. El fet d'anar-hi cada dos anys em suposa un esforç, vol dir que he de portar una vida més austera per poder estalviar i pagar-me el viatge. Quan has viscut de prop una realitat et mires les coses d'una manera més comprensiva. Per exemple, intentes consumir d'una forma més racional, pensar més les coses. Hi ha una cosa que sempre dic i és que la precarietat augmenta la creativitat.

Els Camps de Solidaritat van oferir a persones interessades, com l'Anna, a tenir contacte amb els països del Sud la possibilitat de fer-ho des de dintre. No és el mateix anar a un Camp de Solidaritat que fer un viatge de turisme. SETEM va omplir un buit que existia a principis dels anys noranta. Oferia a gent jove, o no tan jove, la possibilitat d'anar a conèixer una realitat diferent, però des de dintre.

Els Camps de Solidaritat de SETEM van significar una experiència molt enriquidora per a l'Anna, tant per treballar des del Nord com des del Sud. Penso que l'experiència dels Camps i de les estades de llarga durada em va ajudar a expandir els valors de solidaritat que ja tenia. Tot i que eren valors anteriors, es van reforçar.

La formació que oferia SETEM abans dels Camps ajudava molt. Com més precari és l'ambient on treballes, més format has d'estar tu, tant aquí al Polvorín com a Bolívia. Jo sempre els dic als joves: "primer estudia, forma't i després pots posar això en comú, trobar estratègies, també en comú".

L'entusiasme de l'Anna va influir el seu entorn a interessar-se per conèixer la realitat del Sud. Tinc una fillola. Quan jo vivia a Bolívia ella era petita, però em va demanar que la hi portés. Quan tenia 15 anys, li vaig dir: "quan facis els 18 t'hi portaré", però va insistir tant que finalment va ser als 16. La seva mare també va voler anar-hi per l'oportunitat de veure aquell context, conèixer la gent d'allà... Ja fa dos anys que hi van. I ara la meua fillola marxa a Níger per sis mesos.

L'Anna a l'escola bressol d'El Alto, Bolívia

HIŠ TO RIES DE VIDA

5.2.14. David Monllau

Participant els anys 1998 i 1999 al Camp de Solidaritat de Taulabé a Hondures, el David treballa com a coordinador financer i de recursos humans a Metges Sense Fronteres. Actualment resideix a Zimbawe.

La seva vida segueix vinculada a les desigualtats entre els països del Nord i els del Sud. Ha estat treballant a Sudan del Sud i a Haití i ha residit durant un any i mig a Uganda.

El Camp de Solidaritat va servir perquè el David descobrís la seva autèntica vocació: treballar per ajudar els altres. La meua vida d'abans no té res a veure amb la que tinc ara. Havent acabat d'estudiar Direcció i Administració d'Empreses a ESADE, i tot just havent començat a treballar en el departament de màrqueting d'una multinacional, tenia la intuïció que no estava portant la vida que volia, però tampoc era molt conscient cap a on l'havia de dirigir.

“El Camp de Solidaritat em va servir per a viure una vida més bolcada en valors, per anar a allò que ens farà realment feliços.”

Per a mi, SETEM va representar obrir aquesta porta i veure que el que realment volia fer era treballar per a ajudar els altres. I això va ser la llavor per començar tot el canvi, tant professional com personal.

Des del seu primer Camp de Solidaritat l'any 1998, la seva vida ha estat estretament vinculada als països del Sud. Amb el Camp de Solidaritat, la inquietud social que jo sentia que m'atreïa, es va confirmar. Vaig decidir que faria un segon Camp, i el 1999 vaig anar com a coordinador, també a Hondures. Quan vaig tornar a Catalunya vaig començar a compaginar la meua vida laboral amb la col·laboració en una associació local, i va ser finalment el 2003, en veure que la meua vida laboral era frustrant, que vaig començar a buscar feina en ONG, fins a trobar la meua ocupació actual a Metges sense fronteres.

Per mi SETEM va ser la porta que em va obrir cap a aquest món. Em va donar pistes que després jo mateix havia de traçar per mi mateix, amb altres organitzacions i amb altres vivències.

Tant la convivència amb les famílies d'Hondures com el despertar de la consciència política, són dos aprenentatges que van servir a en David per obrir el ulls. La formació d'abans dels Camps va ser molt important, però també la tasca del Padre Tito, un capellà molt compromès amb les aldees d'aquella zona, que treballava molt la consciència i

El David treballant a Uganda amb Metges Sense Fronteres

el qual vam prendre com a mentor. En el fons era un cooperant, una persona que treballava pel benestar, els joves, la salut, etc. Era una persona molt estimada per la gent d'allà, molt crític amb totes les jerarquies, i amb una actitud gens submissa. Ens va ensenyar a tractar la gent del Sud com a germans, a tots per igual, amb respecte, dignitat i sense paternalismes.

L'experiència li va servir, al mateix temps, per a desmitificar determinades creences. Amb el Camp de Solidaritat, em vaig adonar que havia idealitzat una mica la pobresa. Vaig veure que els pobres ho són per força, no per una elecció conscient de viure de forma més senzilla, i que en realitat, quan tenen la possibilitat d'enriquir-se, cauen en la mateixa trampa consumista que nosaltres. Em

va servir per a desmitificar tot això, i per veure la gent d'allà ni per sota ni per sobre nostre.

Al tornar, el David va aplicar els aprenentatges adquirits en el Camp de Solidaritat en el sí de la seva família. En el moment de formar una família tot plegat em va servir per optar per una vida senzilla, menys superficial, més autèntica, i centrada en les relacions amb la gent. Amb la meua parella vam decidir que era així com volíem viure. Ja vivíem més o menys d'aquesta forma, teníem certes intuïcions, però l'experiència ens va ajudar a canalitzar-ho. Els Camps, que vam viure de forma conjunta, van ser una forma de definir i d'encaminar la vida que volíem per a la nostra família.

HIS TO RIES DE VIDA

5.2.15. Anna Armengou

L'Anna ha tornat recentment d'Etiòpia, on feia de cooperant. És educadora social i està estudiant un màster de cooperació internacional.

Berguedana, des de jove ha mantingut una vida associativa activa. Li agrada viatjar, fer mitja i estar amb la gent.

Va realitzar una ruta solidària amb SETEM a l'Índia i quatre Camps: el primer a Hondures el 2005 i a Moçambic, Nicaragua i Senegal com a coordinadora el 2006, el 2007 i el 2008.

Considera fonamental la consciència social per produir un canvi per un món més just.

Crec que el canvi no passa per deixar de tenir alguns capritxos individuals, sinó per la consciència social. La coherència passa per la flexibilitat, que dóna la possibilitat del canvi, i si només penses en allò que és teu, no veuràs els altres. Abans d'anar als Camps ja tenia consciència social però participar-hi m'ha reafirmat les meves conviccions. Amb SETEM vaig trobar el lloc

“Per a mi el canvi passa pel Nord, si vas al Sud és per una motivació personal, però no per canviar res.”

que buscava, on he pogut encaixar i on he trobat gent que comparteix la meua manera de pensar.

Passar pels Camps ha permès a l'Anna incorporar nous valors i aprenentatges. L'impacte després d'haver realitzat tants viatges ha estat sobretot en mi, interior. Anar al Sud m'ha servit per veure els altres com a iguals i superar l'actitud de superioritat del Nord; m'ha fet veure la força que tenen les dones del camp, tenir una concepció diferent del temps, no buscar la immediatesa a la que estem acostumats aquí (el fet de no portar rellotge deu tenir a veure amb el fet d'haver viatjat tant!); i he après que cal ser molt professional per dedicar-se a la cooperació.

Arran de l'experiència als Camps va decidir dedicar-se a la cooperació professionalment. Quan vaig tornar del quart Camp vaig pensar que aquesta etapa s'havia de tancar i havia d'evolucionar d'alguna manera. Em vaig plantejar treballar en cooperació, i en aquell moment de reflexió una ONG em va facilitar marxar a Etiòpia com a cooperant. Ara he hagut de tornar per problemes amb el permís de treball, i crec que la feina que faig aquí al Nord és tant o més important que la que es pot fer al Sud com a cooperant.

L'Anna en un moment de la seva estada a Moçambic

L'Anna té molt bons records del seu primer Camp, tant de les experiències viscudes, com del capital social adquirit. El Camp va anar molt bé, va ser senzill i molt interessant alhora. Consistia a estar amb les famílies i, durant els caps de setmana, anar a la parròquia, on hi havia una persona molt revolucionària que em va marcar molt. Allà ens trobàvem totes les companyes i ens explicàvem el que havíem fet durant la setmana. Amb la contrapart fèiem xerrades, en què ens explicaven els seus drames i compartíem experiències. Ho recordo amb molt de “carinyo”, encara ara fem trobades amb totes les companyes, i estem pensant d'anar al Fòrum Social Mundial que es farà al Senegal.

Per a l'Anna els Camps generen un fort impacte social a través de les experiències que com a participant pots explicar al teu entorn. Crec que el que pots explicar, el que compar-

teixes quan tornes, influencia molt al teu entorn. Personalment crec que la consciència social i l'interès dels meus familiars i amics respecte a aquests temes ha augmentat, i és el fet de tenir-me allà el que ha fet que s'hi interessessin. El meu pare, per exemple, em guarda tots els articles que parlen de Brasil, i en certa manera he impulsat que la meua germana faci Camps de Solidaritat.

Va aprendre que hi ha altres formes de comunicació, a part del llenguatge oral. He après que la comunicació no es basa en les paraules. Les mirades són, fins i tot, més importants... A Moçambic, per exemple, un dels participants va portar una trompeta, i ens vam relacionar amb la gent gràcies a la música. Mai he tingut un problema comunicatiu malgrat no saber l'idioma local, i he après que amb poques paraules es pot dir molt.

5.2.16. Aleyda Mestres

L'Aleyda té 31 anys i actualment resideix a Anglaterra on treballa de farmacèutica. Té una filla i una altra en camí. Ha fet estudis d'educació social. Li agrada fer excursions i viatjar, però sobretot ballar dansa del ventre. Va realitzar quatre camps: l'any 2001 a Hondures, el 2002 a Moçambic, el 2003 a Dominicana i el 2005 com a coordinadora a Mèxic.

L'experiència viscuda als Camps de Solidaritat va fer que obrís els ulls a una altra realitat. Sempre he tingut la inquietud de conèixer món, i fer-ho amb la gent d'allà, que hi viu. I tenia molt clar que això no es podia fer des d'un hotel. Per aquest motiu, durant els meus anys d'estudiant de farmàcia vaig aprofitar els estius per viatjar d'una manera diferent, fent Camps amb diverses organitzacions, perquè tenia ganes de veure una altra realitat.

"L'experiència em va donar energies per lluitar per un món millor, perquè quan ho vius amb el cor és quan realment et pots involucrar."

El Camp que vaig realitzar a Hondures va ser el que em va provocar el canvi principal. Va canviar la meua manera de veure les coses, ja que encara que conegués les campanyes solidàries per acabar amb les desigualtats, l'experiència em va apropar més a la realitat d'aquell país, perquè quan la vius de primera mà és quan l'entens realment. Em va impactar la manera de viure de la gent de les comunitats. Tot em semblava increïble: que no tinguessin aigua, ni llum, que els nens haguessin de caminar dues hores per anar a l'escola... Vaig veure les dificultats que tenen a nivell d'educació i per desenvolupar-se.

Aquesta experiència la fa canviar a nivell personal, d'interessos i formatiu. Viure aquella experiència diària amb les famílies m'ha ajudat a formar la persona que sóc ara, a nivell personal no sóc la mateixa. Em va fer canviar la manera d'avaluar les coses, vaig valorar molt més el que tenia aquí i em va ajudar a no tenir tants prejudicis, a tenir una mentalitat més oberta. Vaig veure la manera de treballar de les ONG del Sud, i em va fer adonar dels desastres que a vegades s'arriben a fer per no tenir en compte les necessitats reals de la gent d'allà. A nivell professional, l'experiència em va fer interessar pel tracte directe amb les persones i amb els col·lectius exclosos. Vaig veure les barreres que suposen el mostrador i la bata blanca a la farmàcia per ajudar la gent, i vaig decidir estudiar Educació

Social i cursar un postgrau de Desenvolupament Internacional.

L'Aleyda destaca el fet de compartir les estades amb les famílies autòctones. El que més recordo és la vivència del dia a dia amb les famílies, la duresa del seu treball i la capacitat de supervivència; el capbussament en la seva quotidianitat, jugar amb els nens, les seves muntanyes, caminar per aquells paisatges... Per exemple, a Hondures vam fer una tasca de desmitificació del Nord, sobretot amb els joves, que creuen que aquí tot és bo. A la República Dominicana treballàvem amb l'organització del Sud recalcant els drets dels nens, sobretot el dret a jugar (ja que allí molts nens als 4 anys ja estant treballant), i animàvem a nens i pares a fer-ho. A Chiapas em va sorprendre molt la manera d'organitzar-se de les comunitats indígenes, a través d'assemblees.

Tot i que trigaven molt a prendre decisions, sempre les acataven ja que és l'únic mecanisme de supervivència com a grup, a diferència del Nord, on es prenen les decisions amb presses, sovint sense el consens necessari per tal que tothom les assumeixi amb responsabilitat.

Quan torna de Camps, l'Aleyda comença amb força la seva vida associativa. Al tornar em vaig vincular a SETEM fent de coordinadora i participant als comitès. Em vaig involucrar en educació social, fent les pràctiques professionals en educació sexual per a joves. Quan em vaig traslladar a Anglaterra, vaig continuar fent voluntariat. Actualment continuo sent sòcia de SETEM, i hi mantinc el contacte a través del butlletí electrònic. D'altra banda, també participo en una organització de solidaritat amb Moçambic.

L'Aleyda espellofant "frijoles" amb les dones indígenes a la comunitat de Chiapas, Mèxic

HIS TO RIES DE VIDA

5.2.17. M. Antònia Bogóñez

La Maria Antònia va estudiar dret i és secretària.

Des de jove ja comptava amb un fort compromís social i va fer voluntariat al Centre Cristià Universitari de Barcelona.

Va anar als Camps de Solidaritat per complementar el coneixement que tenia de la pobresa al Nord.

Va marxar l'any 1995 al Txad i l'any següent va fer de coordinadora d'un grup, tot i que no va viatjar.

Al Txad veu una manera diferent de percebre la vida, que li sembla tant vàlida que l'adapta a la pròpia. Allà viuen molt el moment present per una qüestió vivencial, més que filosòfica, ja que estan contínuament entre la vida i la mort. Valoren de forma positiva el que dóna la vida, i de forma negativa el que dóna la mort: el que fa patir porta a la mort, i el que dóna alegria porta a la vida. Aquest em sembla un bon criteri

“La justícia es crea a tot arreu i un no pot crear justícia allà sense fer-ne aquí. Un no pot demanar que el Txad tingui més bones condicions si aquí tens segons quins comportaments. La justícia és la suma de moltes decisions petites.”

i per això l'he aplicat com a mecanisme per prendre decisions i per valorar i destriar el que és bo i el que no de la meua pròpia vida.

Si bé el Camp no la va canviar a nivell de compromís, sí que li va fer canviar la manera d'entendre el voluntariat. Anar al Txad em va obrir els ulls a una altra manera de fer voluntariat. Vaig adonar-me que és igual on el faci i que s'ha de viure amb coherència després d'haver vist totes les desigualtats i d'haver tingut les vivències al Sud. S'ha de tenir primer un comportament ètic i un consum responsable, perquè amb les coses petites d'aquí podem canviar coses arreu. Necessitem sensibilitat social, compromís i saber que tots som en una mateixa vaixell.

L'experiència li va servir per aprendre i interioritzar determinats valors. Vaig aprendre nous paràmetres de vida, a escoltar molt i a no jutjar, a trencar esquemes i a no donar res per descomptat. Em va fer plantejar les meves creences respecte a una manera de viure la vida, d'estimar, de capacitat de servei, de generositat, d'acollida. A la meua agenda poso per davant les persones que els projectes a llarg termini. Aquesta actitud té coses bones, però també dolentes, com ara que mai farà una bona carrera professional, però bé...

El Camp va reforçar la seva vinculació amb el món de l'associacionisme i va incentivar el coneixement i l'interès pel Sud. Després de Camps vaig realitzar una altra experiència de cooperació, alguns cursos de SETEM i vaig ser representant de la seva Plataforma dels grans llacs i del Comitè d'Àfrica; mantinc la vinculació des de 1994 amb un projecte de Quart Món de la Barceloneta (Projecte Sostre), col·laboro amb la comunitat de Taizé, represento a Oikocrèdit en una altra entitat de finances ètiques (FETS), estic subscripta a Mundo Negro i ho he estat al Centre d'Estudis Africans.

La Maria Antònia destaca que la seva estada al Camp es basava a conèixer una altra realitat, més que en una visió paternalista d'ajuda. Sabíem que no anàvem a ajudar sinó a conèixer, però intentàvem aportar alguna cosa: en les tasques de la

casa, jugant amb els infants, compartint el que compràvem al mercat de la capital... Quan enfosquia parlàvem i miràvem el cel. Els diumenges ens reuníem amb els companys de Camp i amb la contrapart i posàvem en comú les nostres vivències. Ens enriquia veure les diferents relacions que s'establien a cada comunitat i la contrapart ens explicava el que nosaltres no podíem entendre.

Té molts records relacionats amb la família amb qui va conviure. Ens va acollir una família líder comunitària que dinamitzava alguns dels projectes de la zona. Tenien sis fills, però durant els àpats érem més, ja que baixaven el veïns. Ens vam adonar que pel fet de ser blanques érem ciutadanes de primera als seus ulls i ens incorporaven al cercle dels homes, que menjaven primer. Després menjaven els fills, i el que sobrava era per a les dones.

La Maria Antònia i altres companyes compartint un moment de la vida txadiana

5.2.18. Sílvia Pardo

Entrevistem la Sílvia la setmana abans que marxi a viure a Zimbabwe amb la seva família. Va participar els anys 1998 i 1999 al Camp de Solidaritat de Taulabé, Hondures. Posteriorment la Sílvia va viure a Uganda, i ara ha deixat finalment la seva feina com a responsable de recursos humans d'una empresa multinacional per tenir temps per plantejar-se el seu futur.

El Camp de Solidaritat d'Hondures va servir a la Sílvia per obrir-se les portes de cara a viure a Uganda durant un any i mig, on va tenir l'oportunitat de conèixer-se millor a si mateixa. Al tornar del Camp de 1999, la meua parella, el David, va decidir canviar de feina. Va ser aleshores quan em va proposar marxar a Uganda a cooperar, i crec que haver participat en els Camps em van donar la seguretat necessària per dir que sí. L'any i mig que vaig passar allà em va permetre tenir més

“El pas del temps, el no fer res, és molt important per conèixer les persones, i és el que més trobo a faltar a la nostra societat.”

temps per fer de mama, cosa que no havia fet encara. Vaig tenir temps per parar, per conèixer els meus fills i a mi mateixa. Aquesta experiència m'ha ajudat a veure que el que no tenim en el nostre nucli familiar és temps, i això ho trobo a faltar vivint a Catalunya. A Uganda la vida és molt més senzilla, i això t'ajuda a viure de forma molt més intensa, a assaborir-ho més tot, a viure el present.

Poc després d'estar un any i mig a Uganda, la Sílvia ha vist que havia de tornar a marxar al Sud. Aquest cop se'n va a Zimbabwe, on espera trobar la tranquil·litat per viure a un altre ritme. La setmana que ve marxo amb els nens cap a Zimbabwe. El David hi estarà fent de responsable de Recursos Humans i jo faré una mica el que surti. El que realment vull és tenir temps per a replantejar-me una mica el futur. Porto molts anys treballant en una multinacional dotze hores al dia, deixant-m'hi la pell, i crec que no és això el que vull.

Passats més de deu anys dels seus últims Camps de Solidaritat, la Sílvia continua mantenint una relació molt intensa amb el seus companys de viatge. El grup de les meves mil·lors amigues són la gent de SETEM. Els nostres fills es porten tots super bé entre ells. Tenim molt clar que volem compartir amb ells l'experiència que vam viure a Taulabé, que vegin on es va donar un punt d'inflexió en la vida dels seus pares, i

La Sílvia amb la seva parella i els seus fills a Uganda

fer-ho una altra vegada com a grup. És per això que hi volíem tornar l'any passat, però finalment va haver-hi el cop d'Estat, així que segurament ho farem el 2013. És un grup de gent amb qui compartim la manera d'entendre el món. És el grup que millor ha entès la nostra experiència a Uganda, i fins i tot ens hi van venir a veure. Els fills d'aquest grup són nens que ja neixen amb aquest valor de veure el món.

El Camp de Solidaritat de Taulabé els va permetre establir una relació molt pròxima amb el Padre Tito, amb el qual encara mantenen el contacte. El Padre Tito ens va aportar una forma d'entendre el món com a persones. Era impressionant veure tota la feina que estava fent per al desenvolupament de les persones, i com una persona sola pot canviar el món. La gent l'estimava, i era el nucli

del desenvolupament de les comunitats, de la forma d'entendre el paper de la dona, de l'església. És una persona molt especial, t'arribava al fons, sabia com tocar-te la fibra fent-te veure les diferents visions de concebre les relacions entre les persones. Va suposar un canvi molt important. Avui en dia encara mantenim contacte amb el padre Tito via carta. En una ocasió va ser convidat per SETEM a venir a Catalunya, i vam aprofitar la seva visita perquè bategés al nostre fill.

HISTORIES DE VIDA

5.2.19. Baldi Figueras

El Baldi és formador en desenvolupament personal, organitzacional i coaching.

Quan treballava en una multinacional, el Baldi va decidir fer una canvi de vida i es va interessar per la vida associativa i les cultures del món.

Va participar en el camp de solidaritat de Brasil l'any 1999 i el 2000 com a coordinador.

També va coordinar el camp del 2001 a Guatemala.

La forma d'entendre els Camps de Solidaritat com una experiència interior va propiciar que el Baldi adquirís una actitud més tolerant envers els altres. Els Camps de Solidaritat són en realitat un viatge interior que facilita el canvi en el teu món personal. Això farà que de certa forma també canviï el teu món extern en la vida que portes al Nord. És un viatge on et fas de mirall a tu mateix, un espai on et poses de cop i volta davant una

espècie de càmera amb la que t'has d'observar a tu mateix. Alhora, també fas de mirall amb la gent que has de conèixer. Descobreixes aspectes de tu que no coneixies, i certes contradiccions amb la teva societat. En aquest sentit, depèn en gran part de la teva flexibilitat que canviï certes coses.

L'experiència viscuda amb el Padre Walter al Camp de Guatemala va fer que el Baldi obrís les portes a noves formes d'entendre la vida.

A Guatemala vam intimar molt amb el Padre Walter, i vam tenir moltes converses al voltant de tot el tema de la Teologia de l'alliberament. En una ocasió em va dir: "da igual no creer en Dios, a mí me sirve como medio para llegar más directo a las personas", i això em va fer entendre moltes coses. Vaig veure que les religions eren en realitat diferents formes de pensar que em permetien entendre diferents formes de veure el món.

Des d'aleshores no he parat de fer coses amb les religions. Me'n vaig anar a fer un any de guaret en un monestir budista, he estat vivint a Equador amb un xaman, he treballat temes de sufisme a Turquia, d'islamisme, de cultura ecumènica al sud de França, vaig anar a estudiar corrents religioses a l'Índia... Allà vaig tenir l'oportunitat de compartir ensenyaments amb el Dalai Lama al seu monestir a Daramsala.

"Sols per la sensibilització, ja s'hauria de permetre que tots els joves passessin per un camp de solidaritat.

Tothom ha de poder sortir del seu context social per veure's a sí mateix i per veure els altres."

El conjunt de vivències acumulades en els diferents Camps de Solidaritat van facilitar que s'entregués a una nova etapa vital més madura i coherent amb si mateix. Abans de fer els Camps havia viatjat amb el Servei Civil Internacional a fer un camp de treball a Nicaragua. Va ser una experiència que realment em va tocar, i em va fer plantejar moltes coses a nivell interior.

Posteriorment vaig conèixer SETEM i vaig anar al meu primer Camp al Brasil. Aquesta experiència va consolidar les meves inquietuds socials, va reafirmar aquesta etapa de canvi i la forma de mirar el món.

Va ser amb l'experiència del Camp de Guatemala amb el Padre Walter, que vaig arribar a una última etapa d'agermanament amb els altres. Ara crec que cada u, des d'on és, fa el que creu adequat. S'ha de ser més tolerant amb els altres, perquè sinó t'estàs privant d'aprendre dels altres.

El Baldi ha sabut aplicar els diferents aprenentatges i les formacions adquirides al llarg de la seva trajectòria en la seva vida professional. Amb el temps, m'he trobat amb el fet que tinc formació en desenvolupament personal, organitzacional en empresa, i espiritual, i he acabat unint les tres coses. Ja fa uns anys que sóc formador i coach compaginant aquests tres vessants. A les ONG apporto aspectes tècnics i a l'empresa els valors. Això m'ha portat a no barallar-me ni amb les empreses ni amb les ONG, sinó a ser més tolerant.

Sumpango – Guatemala

Evolució dels Camps de Solidaritat de SETEM

6.1. Evolució dels Camps de Solidaritat

SETEM ha popularitzat i normalitzat els Camps de Solidaritat; essent-ne el referent a Catalunya. En l'anàlisi dels vint anys de Camps de Solidaritat es poden diferenciar diverses fases.

-1991-1994: Fase de ràpid creixement i consolidació.

L'any 1990 un grup de persones vinculades a l'àmbit de l'educació en el lleure van realitzar una primera estada a Senegal, on van conèixer la tasca que desenvolupaven un grup d'escolapis. Es va considerar que l'experiència havia estat prou interessant com per repetir-la i obrir-la a altres persones. Va ser així com l'any 1991 SETEM va oferir una oferta de cinc Camps de Treball i l'any 1992 la xifra de països va arribar als dotze, amb un total de 193 estades. SETEM va ser la primera entitat a Catalunya a oferir una àmplia oferta de Camps de Treball, amb un recompte de Camps i participants que va créixer de forma exponencial fins el 1994.

Des del mateix 1991 SETEM va oferir una oferta estructurada en una primera etapa de formació, una de vivència al Sud i la posterior divulgació. La fase de formació es va considerar important des de l'inici: era fruit d'un procés de reflexió i ja el 1991 es va convidar a persones de referència com l'Arcadi Oliveres. Ja en aquests anys SETEM comptava amb un discurs de cooperació avançat fruit de les reflexions de la Junta de SETEM i de les aportacions de diverses persones, on cal destacar l'Andreu Trilla. Aquest discurs va diferenciar i legitimar l'acció de SETEM, fent-la l'entitat referent pel què fa els Camps de Treball a Catalunya.

-1995-2001; 2002-2010: Fases de manteniment.

Fruit del ràpid creixement, el 1994 es va veure la necessitat de limitar el nombre de persones que s'inscrivien als Camps, per tal de garantir la qualitat del programa.

Al mateix temps, es va ampliar l'oferta global de Camps de Treball en altres entitats. A partir de llavors el nombre de participants decreix de forma continuada i se situa al voltant dels 200 anuals.

El 2001 SETEM va realitzar una reflexió sobre els objectius del programa de Camps. A partir d'aquest moment es va aprofundir en el sentit de l'aspecte solidari dels Camps, que pretenen que la solidaritat es visqui en cadascuna de les tres fases, per exemple, compartint, ajudant, intercanviant tant

al Sud com amb els companys de viatge. En aquest sentit, es va donar el nom de Camp de *Solidaritat* davant del de Camp de *Treball*.

6.2. Evolució del context social a Catalunya

A mitjans dels anys noranta la cooperació internacional va augmentar el seu reconeixement a Catalunya i va incrementar el nombre de persones que s'hi interessaven. En aquells anys es va iniciar també la campanya del 0,7% i es va popularitzar el Comerç Just. El context reforçava, doncs, l'impacte de les reflexions produïdes en els Camps de Solidaritat.

En segon lloc, l'experiència de conèixer la realitat del Sud era quelcom xocant, atractiu i innovador. Cal comentar que llavors Internet era menys accessible i la realitat del Sud i les possibilitats d'obtenir-ne informació semblaven més llunyanes, així com la possibilitat de viatjar-hi.

Amb el temps, el fet que hi hagi persones que participen en Camps de Solidaritat, és menys sorprenent. Això ha comportat, per exemple, que s'hagin reduït les activitats que es duïen a terme per costejar el preu del vol.

D'altra banda, si bé als orígens dels Camps de Solidaritat el discurs de trencament del paternalisme resultava innovador, vint anys després aquesta visió s'ha estès socialment i s'ha assumit per moltes organitzacions que treballen en l'àmbit de la cooperació.

6.3. Evolució de les persones que realitzen Camps de Solidaritat

Les persones que participen en els Camps de Solidaritat es troben en un moment vital d'obertura a noves experiències i a l'adquisició d'aprenentatges. La majoria són joves amb educació superior que fa pocs anys s'han incorporat al mercat de treball. D'altres, persones que es troben en un procés d'obertura (canvi de parella, etapa de reflexió personal, etc.)

A l'inici dels Camps de Solidaritat la majoria d'aquestes persones provenien dels moviments socials i sobretot de l'àmbit de l'educació en el lleure. Avui moltes de les persones que s'inscriuen als Camps de Solidaritat de SETEM tenen una menor trajectòria d'implicació social. Això pot ser degut a la popularització dels Camps de Solidaritat i al fet que se n'hagi ampliat l'oferta per part d'altres organitzacions socials. Aquest canvi suposa que les persones que participen als Camps tenen menys experiència en organització i treball de grup per a un objectiu comú.

Cal comentar que, en general, les organitzacions socials es troben amb el repte de gestionar nous perfils de persones voluntàries; per exemple, joves amb una major capacitat per a dur projectes de forma autònoma i per a autogestionar-se i que reclamen més poder de decisió en els projectes en què col·laboren.

7

Valoració de SETEM respecte els Camps de Solidaritat

La valoració que els voluntaris fan de SETEM pel que fa a l'organització dels Camps és positiva. La *primera* i la *segona fase* d'aquest procés formatiu són les que millor es valoren. En canvi, la majoria de participants en la recerca coincideixen a proposar millores en la *tercera fase*, que es correspon amb la difusió i la sensibilització a la tornada.

7.1. Primera fase: Formació

La formació ha estat molt apreciada pels participants en la recerca. S'ha citat que aquesta possibilita part dels aprenentatges que es realitzaran en el Sud, ja que es donen els continguts que permetran reflexionar sobre les desigualtats i perquè se'ls aconsella sobre l'actitud amb què s'ha de viatjar (mentalitat oberta, evitar judicis, etc.). També s'ha valorat positivament la combinació de continguts teòrics amb dinàmiques que afavoreixen el treball de cohesió de grup. Alguns dels participants recorden, fins i tot més de 15 anys després d'haver rebut la formació, alguns dels consells que els van comentar. D'altra banda, també s'ha destacat la qualitat de les persones que duen a terme la formació.

“A nosaltres, que érem el grup del 91 ja ens van dir: no penseu que anireu a fer res; rebreu més del què donareu”.

Aquells que van viatjar abans del 2001 tenen un bon record dels caps de setmana de formació a Alella, on s'impartia la formació. El canvi en la formació que es va produir el 2001 va fer que alguns dels participants a Camps de Solidaritat entre 2002 i 2003 hagi comentat que en aquells anys, els països on no hi havia un Comitè constituït va mancar formació específica sobre el país de destí. SETEM va millorar aquest aspecte, de manera que els que hi han participat a

partir de 2004 consideren haver rebut una bona formació, tant general com específica. Cal comentar que el grup de persones que ha realitzat el Camp de Solidaritat entre 2007 i 2010 és el que ha destacat menys el valor de la dimensió formativa d'aquesta *primera fase*.

7.2. Segona fase: Viatge i estada al Sud

En general es percep que la coordinació de SETEM en aquesta fase és correcta. No obstant, és la fase en què l'organització es percep més allunyada i on la responsabilitat sembla quedar en mans de l'organització local i del coordinador.

Alguns dels que van viatjar durant els primers anys han comentat que es van produir alguns casos de descoordinació pel fet que era la primera vegada que les organitzacions locals acollien les persones voluntàries del Nord. No obstant, això no va afectar a la capacitat de generar aprenentatges de l'experiència.

La convivència amb les famílies s'ha considerat una de les claus en l'adquisició d'aprenentatges i aprofitament del Camp de Solidaritat. Cal comentar que el paper de la persona que coordina el grup és fonamental per al funcionament del Camp de Solidaritat: és qui ja té experiència en el Sud i qui es responsabilitza de treballar per la cohesió del grup i per incentivar la reflexió dels qui hi participen.

7.3. Tercera fase: Difusió i sensibilització

La tornada és una fase important per integrar els aprenentatges i les reflexions que s'han donat durant l'experiència al Sud. Tanmateix, s'ha comentat que es corre el risc que la tornada a la quotidianitat dificulti l'assimilació de l'experiència, per la qual cosa s'ha demanat cert monitoratge a SETEM.

“El dia a dia, quan tornes, se't menja, tot i que sempre hi ha alguna cosa que queda.”

SETEM procura afavorir la implicació de les persones voluntàries que han participat en els camps. A la tornada s'organitza *Vents del Sud*, una jornada d'avaluació i retrobament on es dediquen espais a la reflexió sobre allò que s'ha viscut al Sud i a compartir-ho amb altres participants. També es donen claus per a fer-ne difusió en forma de xerrades o reportatges. Tanmateix, s'hi exposen diverses maneres d'involucrar-se socialment:

- Unir-se com a activista a les campanyes de sensibilització que coordina SETEM (Campanya Roba Neta, Campanya Finances Ètiques,...).
- Participar de forma voluntària a les accions que SETEM realitza per a promoure el Comerç Just.
- Implicar-se en la formació i acompanyament de persones que participaran altres anys.

- Col·laborar en altres entitats que participen de l'acció social i necessiten persones voluntàries com la Fundació Arrels, el Casal dels Infants del Raval, la Casa de Nicaragua o el Comitè de Suport al Moviment dels Treballadors Rurals Sense Terra.

- També existeixen els Comitès per països, que acullen els participants que a la tornada volen continuar la tasca de sensibilització a la societat catalana sobre la situació de desigualtats Nord-Sud i donar a conèixer la realitat dels països del Sud.

Dos instants de la trobada Vents del Sud dels anys 2010 i 2008.

L'acció Vents del Sud s'ha destacat en positiu, sobretot perquè permet compartir vivències i reflexions entre els participants. Però la majoria de participants a l'estudi comenten que aquesta jornada no és suficient i de-

manden més trobades on es puguin intercanviar experiències. També es comenta que la implicació social de moltes persones seria més fàcil si es rebés més acompanyament i guiatge o se'ls involucrés en projectes que es sentissin com a propis. D'altra banda, les activitats de difusió cada cop semblen ser menys motivadores davant d'una societat on ha augmentat l'oferta d'informació sobre el Sud.

L'augment d'aquesta demanda es fa més present en els grups a partir de 1996, ja que durant els primers anys del programa moltes de les persones que hi participaven ja estaven implicades socialment i, per tant, no necessitaven aquest reforç per a la implicació social. En els casos de les persones que no tenien experiència en l'àmbit social i que en tornar han trobat un espai on involucrar-se, descriuen que el compromís social els va permetre reafirmar els aprenentatges adquirits durant el Camp de Solidaritat.

8

Conclusions. L'impacte dels Camps de Solidaritat

8.1. L'impacte dels Camps de Solidaritat

Per a les persones que hi participen, els Camps de Solidaritat de SETEM són una font de múltiples aprenentatges; que es classifiquen segons es donin en l'àmbit de coneixement de la realitat del Sud, de desenvolupament de valors solidaris o de creixement personal.

Fruit de la interacció d'aquestes tres tipologies d'aprenentatges es produeixen canvis en la vida de les persones que fan que els Camps de Solidaritat constitueixin un punt d'inflexió en la seva trajectòria vital.

El pas pels Camps de Solidaritat augmenta la sensibilitat contra les desigualtats Nord-Sud de les persones que hi participen; també ajuda a la visualització dels elements estructurals que causen aquestes desigualtats.

En segon lloc, s'amplia la voluntat i la capacitat de participar i d'implicar-se en la tasca de transformació social. Ja sigui en el Nord, per millorar la pròpia societat i treballar contra els mecanismes que provoquen les desigualtats, com des del Sud. La implicació es pot desenvolupar en les diferents formes de participació: comunitària, moviments socials, política,...

L'impacte dels Camps de Solidaritat també té efectes en els hàbits de les persones que hi participen, que canvien aspectes com el consum -es tendeix a un consum més responsable-, la forma de relacionar-se amb els altres o la pròpia vivència del dia a dia.

Cal destacar que l'impacte dels Camps de Solidaritat que s'ha detectat en aquesta recerca és coherent amb els objectius que impulsa SETEM a dur-los a terme.

L'impacte dels Camps de Solidaritat a la societat catalana

L'impacte que els Camps tenen sobre les persones que hi participen té un efecte multiplicador sobre la societat catalana. Les persones que han participat als Camps de Solidaritat aboquen al seu voltant valors de solidaritat, igualtat, justícia, participació.

El fet que el pas pels Camps enforteixi la motivació per la implicació en organitzacions socials multiplica l'impacte dels Camps de Solidaritat ja l'esforç individual cobra força quan es suma a l'esforç col·lectiu, la qual cosa permet que arribi a més persones.

La societat catalana es beneficia de tenir persones més conscients de sí mateixes i amb més aptituds i capacitats personals, més obertes a altres cultures, tolerants i comprensives. Possibiliten, per exemple, que hi hagi una millor comprensió social envers el fet migratori i una millor capacitat per afrontar condicions de canvi.

Els Camps de Solidaritat constitueixen, doncs, una escola de solidaritat i reforcen el teixit associatiu català. En definitiva, contribueixen a crear una societat més rica socialment.

8.2. Claus de millora

L'estructura dels Camps de Solidaritat, en tres fases, continua essent un element clau que afavoreix l'impacte que suposa participar-hi. No obstant, vint anys després del seu inici, cal ajustar el programa al nou context social.

Avui el món està més interconnectat i hi ha més possibilitat d'accedir a informacions sobre les desigualtats Nord-Sud. D'altra banda, el discurs de cooperació internacional ha avançat i la conveniència d'evitar relacions de paternalisme ha arrelat a la societat; es treballa per augmentar la capacitat crítica des del Nord. En aquest sentit, es podria treballar per actualitzar el discurs dels Camps de Solidaritat; o potenciar els elements que ja formen part del discurs de SETEM i que poden resultar més transformadors per als participants d'avui, com és la crítica als sistemes productius del Nord o el treball de la responsabilitat individual dels participants.

En la fase de viatge i estada al Sud, això es podria concretar en potenciar el coneixement de la realitat socioeconòmica del país, les condicions de les persones que treballen a les fàbriques explotadores o organitzacions que realitzin Comerç Just. D'altra banda, en el treball de camp s'ha comentat la conveniència d'evitar repetir les comunitats locals al cap d'uns anys de visitar-la, per evitar la dependència que es podria crear. Tot i així, en aquesta fase és important mantenir la convivència amb les famílies i reforçar la comunicació amb les persones que han visitat la mateixa contrapart en anys anteriors, per poder informar les famílies que els van conèixer.

Cal recordar que la implicació en la tercera fase es relaciona amb un millor aprofitament de l'experiència viscuda. Cal tenir en compte, que el perfil de persones que realitzen els Camps de Solidaritat avui no tenen una implicació social regular. En aquest sentit, es podria fer un esforç per incentivar la implicació social d'aquestes persones.

En els grups de discussió s'ha comentat que es podria augmentar el nombre de trobades, a la tornada, on posar en comú l'experiència viscuda. Altres aspectes que es podrien tenir en compte és incentivar la creació de projectes a nivell grupal (del grup que hagin viscut junts, o de persones de diversos grups que comparteixin una afinitat temàtica). I propiciar que les persones puguin gestionar un projecte que sentin propi, vinculat a les temàtiques, programes i campanyes de SETEM.

Es compleixen 20 anys des que SETEM va iniciar els Camps de Solidaritat, essent pionera en el desenvolupament d'aquest tipus de programa. Coincidint amb aquesta data s'ha treballat conjuntament amb l'Observatori del Tercer Sector per avaluar l'impacte que el pas pels Camps de Solidaritat constitueix per a les persones que hi participen i per al conjunt de la societat.

Aquesta publicació analitza i visibilitza l'impacte dels Camps de Solidaritat. Per a les persones que hi participen l'experiència repercuteix en diversos nivells: augmenta la sensibilització sobre les desigualtats Nord-Sud, s'amplia la voluntat i la capacitat d'implicació per a la millora social, es creix en valors solidaris i es reflexiona sobre la pròpia manera de viure.

La descripció de la història de vida d'alguns participants als Camps de Solidaritat permet exemplificar i comprendre com l'impacte de l'experiència es materialitza al llarg de la trajectòria vital i s'estén, com una taca d'oli, al seu entorn i per extensió al conjunt de la societat catalana.

La publicació mostra l'evolució dels Camps de Solidaritat durant aquestes dues dècades i permet una reflexió sobre la seva adequació al context actual, en una societat que s'ha enriquit gràcies a les més de 4.000 persones que han realitzat els Camps de Solidaritat de SETEM.

Editat per:

Setem

Elaborat per:

Observatori
del Tercer Sector

Amb el suport de:

Departament de Treball, Relacions Laborals i Seguretat Social
Direcció General de Invertejats

Ajuntament de Barcelona